

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 50.

Måndagen den 21 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga propositioner N:is 2 och 3, afseende förändrad organisation af landtförsvaret, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner i dithörande ämnen.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

I ordningen förekom § 43 i det af Utskottet under punkten 1 framställda förslag till lag om härordningen.

Denna paragraf lydde sålunda:

»1. Stamsoldat får sin första utbildning uti en rekrytskola om ett år, hvarefter han genomgår en korpralskola, som vid fotfolket, fästnings- och positions-artilleriet samt trängen varar i 8 månader och vid rytteriet, fältartilleriet och ingenjörtrupperna 1 år; börande dessa skolor så anordnas, att för manskapet vid rytteriet 10 procent, vid fältartilleriet och ingenjörtrupperna 15 procent samt vid öfriga vapen 20 procent af sammanräknade antalet tjänstgöringsdagar i begge skolorna utgöra permittionsdagar.

2. Efter den i mom. 1 omförmälda utbildningstid inkallas stamsoldat till 30 dagars repetitionsöfningar årligen.»

Herr *A. P. Danielson* hade i sin vid utlåtandet fogade, af åtskilliga utskottsledamöter biträdda reservation hemställt, »att § 43 mom. 1 måtte erhålla denna lydelse: Stamsoldat får sin första utbildning uti en rekrytskola, som vid fotfolket, fästnings- och positionsartilleriet samt trängen varar i 8 månader och vid rytteriet, fältartilleriet och ingenjörtrupperna 1 år, hvarefter erforderligt antal af dem, som frivilligt anmäla sig, genomgår en korpralskola om 8 månader.»

Efter det paragrafen blifvit föredragen, anförde

Herr Danielson: Herr Talman! Jag ber få yrka den förändring i mom. 1, som innefattas i min vid betänkandet fogade re-

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 50.

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

reservation i denna del. Som herrarne finna, är skilnaden den, att vi reser-
servanter ansett, att permitteringsdagarne, som omförmålas i Utskottets
förslag till denna paragraf, icke skulle bringa reda i skolorna, utan
tvärtom fördyra dem utan att i någon mån underlätta sjelfva under-
visningen, jemte det att man derigenom skulle försvåra rekryteringen.
Ty det är gifvet, att den yngling, hvilken antager lega såsom stam-
soldat, skall lättare göra det, om han vet, hvilken tid han behöfver
egna åt skolan och hvilken tid han kan hafva ledigt. Skulle det få
bero på befålet, hvilka dagar permittering skulle få ske, kunde denna
lemnas i flere omgångar och med så korta mellantider, att det för
ynglingen icke blefve någon fördel, utan kanske mera till skada. Vi-
dare finna herrarne, att reservanterna tänkt att icke göra korporal-
skolan obligatorisk för alla, utan allenast för dem, som frivilligt an-
mälde sig, till så stort antal nemligen, som kan hafva utsigt att blifva
befordrade till korporaler. Äfven detta skulle komma att underlätta
rekryteringen och minska behofvet af garantilagen. Man har nemligen
trött, att en rekryt skulle kunna fullt utbildas till stamsoldat på 8 må-
nader; detta skulle vara den utbildning han behöfde jemte de årliga
repetitionsöfningar, som tillkomma under hela tiden han qvarstode i
stammen.

Dessa äro i korthet de skäl, som gjort sig gällande för reservanternas
yrkande. Derjemte kunna herrarne finna, att skolorna skulle blifva en
tredjedel billigare, om de i stället för att fortgå hela året blott räckte
8 månader. Jag ber således, Herr Talman, om proposition på den
förändring i mom. 1 af förevarande paragraf, som finnes upptagen i
min reservation.

Herr C. A. Larsson: Ja, det här är en paragraf, som
jag mycket arbetade emot i landtförsvarskomitén, emedan den skulle
föranleda många olika svårigheter. Man kan väl tänka att det skulle
vara nyttigt för jordbruket och andra näringar att den 1 Juli få hem
stamsoldaterna, hvilka då under 4 månader skulle få nära på lika stor
lön, som de annars få på ett helt år, ty det är den nyttigaste och
nödiggaste tiden. Om de nu, sedan de tjent ut sitt år, taga stamlega,
skola de inträda i rekrytskolan den 1 November och hållas der 8
månader och de blifva således lediga den 30 Juni och kunna inställa
sig hos sina husbönder under skördetiden från och med den 1 Juli.
Det allra minsta de kunna beräkna för dessa 4 månader är åtminstone
50 kronor jemte fritt vivre och dessa 50 kronor skulle annars drabba
legogifvaren och föranleda användning af garantilagen, som eljest icke
skulle behöfvas, om de finge denna frihet. Dessutom blir skilnaden
så obetydlig. Om de hafva tjugu procent till permissionsdagar, komma
de att vistas i skolan 288 dagar, men de slippa i regeln med 240 dagar,
det vill säga, åtta månader, och således skulle utan permissionsdagar
skilnaden blifva 48 dagar, och det anser jag icke hafva så stor inverkan
på deras öfning, att den skulle kunna uppväga olägenheten af att
bringa dem på en förlust, som icke är behöfelig. Jag har redan i för-
svarskomitén yttrat mig om denna punkt och jag skulle vilja få in det
här i formuleringen på samma sätt. Jag yttrade: »I denna paragraf
föreskrifves, att stamsoldat skall genomgå ett års rekrytskola samt

derefter korpralskola åtta månader under det påföljande året. Dessa bestämmelser äro i hög grad försvärande för rekryteringen och för dyrar densamma långt utöfver de fördelar, man dermed åsyftar att vinna.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Om rekrytskolan inskränkes till åtta månader räknade från 1 November det ena — till 30 Juni det andra året, så tillskyndar detta rekryten en vinst af minst femtio kronor, och han kan följaktligen bättre nöjas med den af kronan bestådda aflöningen, ty efter rekrytskolans aflöning har han stor lätthet att återfå den tjänst, han vid inskrifningen innehade, eller erhålla en annan lika bra som den han lemnade. Det möter då för honom ingen svårighet att bekomma stadig tjänst äfven under de år, han fullgör sina skolöfningar såsom stamsoldat, då husbonden vet, att han kan återfå sin tjenare till skördetidens början, då han som bäst behöfver honom. Han blifver för den skull skattskrifven och har sitt hem på samma ställe, der han bodde, då han lät lega sig till stamsoldat, och denna anordning är för jordbruket desto mera nödvändig, som utvandringslustan i öfverdrifven grad försvårar anskaffandet af drängar eller andra arbetare under den dyrbaraste skördetiden.

Jag vågar fördenskull enträget yrka, att 43 § måtte på det sätt modifieras, att rekrytskolan, åtminstone för fotfolket och med detta jemförliga vapen, nedsättes till 8 månader, samt att öfriga paragrafer och beräkningar i öfverensstämmelse härmed rättas.»

Med åberopande af detta yttrande förenar jag mig således med Herr Danielson och yrkar, att hans här afgifna reservation måtte blifva Andra Kammarens beslut.

Friherre Leijonhufvud: Det eger nog sin rättighet, som Herr Danielson säger, att, om man drager in så mycket, som han föreslagit i sin reservation, skulle det underlätta rekryteringen och föranleda till besparingar, men detta kommer att ske på bekostnad af arméns duglighet till den grad, att den sedermera knappast förtjenar namnet af en armé. Jag skall be att angående öfningstiden få citera en utländsk författare af stor auktoritet och en af de mest ansedda i Europa. Det är den preussiska generalen Moltke. Han yttrade i preussiska kammaren — der, likasom här, yrkas nedsättning i tiden för stammens öfningar, med den skilnad dock, att man der har mera omdöme, ty man begär endast en nedsättning af ett år, eller till två år i stället för tre. — Han säger: »Tvåårig tjenstetid är en älsklings-tanke för dem, som icke sjelfva äro kallade till att på så kort tid som möjligt göra en rekryt till soldat, det vill säga till en man, som icke blott är öfvad i paradmarsch och att stå på vakt, utan som med grundlig kändedom om sitt invecklade vapen och med fullt förtroende till detsamma skall kunna handla sjelfständigt under de svåraste förhållanden — en man, som lärt sig att lyda och befalla, ty äfven den simplaste soldat blir förman, så snart han står på vakt eller anför en patrull. Denna uppgift är icke så lätt, som den måhända kan se ut vid skrifbordet. Dervid är icke blott fråga om mannens tekniska, jag kunde säga handtverksmessiga inöfning; dermed blifva vi färdiga på tjugu veckor.» Det vill säga 140 dagar begär han, för att bilda den

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

soldatrekryt, som motsvarar vår beväring. Han fortsätter: »Dermed åstadkomma vi ett material, som med fördel kan inlemmas i arméns fasta ramar, men det kan aldrig komma att bilda arméns kärna. Nej, det gäller något vida mer, det gäller utbildandet och befastandet af moraliska egenskaper, det gäller att utbilda ynglingen till man och gifva honom en sådan fast hållning. Detta är något, som man icke kan inöfvas till, det är något, som man måste lefva sig in i och vänja sig vid.» Nu hörde jag visserligen och kanske mången med mig i min ungdom talas om, att i Sverige kunde den militära öfningstiden vara kortare än annorstädes, ty det svenska folket vore så militäristiskt och lärde sig snabbt hvad som därför erfordrades. Det der lät ju bra och var mycket smickrande för nationalkänslan och såsom mången annan var äfven jag öfvertygad om, att så var förhållandet, och jag trodde, att svenska folket hade militäriska anlag och var militäristiskt dugligt framför andra. När jag sedermera reste genom Europa och fick se en stor del af dess arméer och talade med officerarne, hörde jag der precis samma omdöme hvar och en om sig. Preussare, fransmän, italienare, alla skröto de med sitt folk, att det var så förträffligt. När jag efteråt reflekterade häröfver, fann jag, orsaken vara, att hvarje folk hade sina förtjenster. Fransmannen en snabbare uppfattning, tysken lättare att hålla ihop lederna, och när jag slutligen vägde det ena mot det andra, fann jag, att det vägde något så när jemt, och att de framträdande egenskaperna hos den ene uppvägs af andra dylika hos den andre. Till och med de af oss såsom militärer föraktade ryssarna hafva sina förtjenster, som göra dem till fruktansvärda trupper på bataljfeltet.

Vidare säger man, att vi skola slåss i vårt eget land, till vårt försvar, och att det därför icke är så noga med öfningen. Om jag slåss i Södermanland eller på andra sidan gränsen, så är väl bataljens utgång icke beroende deraf. I hvilket fall som helst stå trupperna mot hvarandra, och striden föres på samma sätt, vare sig det är den ene eller den andre som börjar bataljen och oberoende af om det är ett anfalls- eller försvarskrig. Man kan lika litet stå stilla i ett försvarskrig som i ett anfallskrig, och ofta söker man att gå anfallsvis tillväga, äfven om icke kriget kallas ett anfallskrig, så att den invändningen duger icke.

Vidare säger man, att man skall draga in på permissionstiden, och det har man gjort. Men dervid skall jag be att få fästa uppmärksamheten på en sak, som alltid gäller. Det är omöjligt att säga att den eller den karlen skall hafva så och så många timmars öfning om året, och således om jag koncentrerar denna öfningstid på kortare tid, så hinner han lära sig detsamma. Det är icke så, vi veta ju alla, att när man börjar att lära sig en sak, så kan det i början stå alldeles stilla, man förstår den icke.

Den, som t. ex. skall öfva rekryter, vet nog hur svårt det ofta är att första gången komma någon vart med dem, ehuru det nästa gång, när de skola börja på nytt, kan gå ganska raskt framåt. På samma sätt är det också då man skall lära sig något. Man kan ofta få sitta i timtal och grubbla på en och samma sak utan att ändå förstå den, men lägger man bort boken på en tid och sedermera börjar

på nytt, så klarnar det. Menniskan är icke mottaglig mer, än till viss grad.

Alla dessa saker äro dock, som jag förmodar, icke annat än hvad Herr Danielson förut fått höra inom Utskottet och Herr C. A. Larsson inom komitén, hvarför jag icke längre kan behöfva uppehålla mig vid detta. Men jag vill fästa uppmärksamheten på en annan sak. Enligt detta förslag skulle det inträffa att under fyra månader af året ingen trupp, åtminstone ingen infanteritrupp vore samlad och att de den öfriga tiden skulle vara instängda i exercishuset. Ja, det är nog bra att rekryten får lära sig exercis och gymnastik, men icke blir han endast derigenom en god soldat, knappast nog en fullgod rekryt. För att han skall blifva en god soldat fordras ovilkorligen att han också skall öfvas i fält. Det är också godt och väl att göra korpralskolan frivillig, så att de som inträda der blifva mer intresserade, men detta antal frivilliga är icke tillräckligt och man måste hafva visshet om att det icke kan blifva brist på underbefäl. Vi måste komma i håg att denna stam är icke större, än att hvarje stamsoldat i krig måste vara förman för ett mångdubbelt större antal beväringar. Och icke kunna dessa 18 à 19 års pojkar efter 8 månaders öfning vara kompetente att leda och ordna en öofvad beväring. Det är omöjligt. Med ett ord hela saken är på tok.

Jag yrkar därför afslag på Herr Danielsons reservation och bifall till Utskottets förslag.

Friherre Stackelberg: Jag instämmer med Friherre Leijonhufvud och afstår från ordet.

Herr Hedlund: Mig synes den nu föredragna paragrafen vara en af de viktigaste i hela det Kongl. förslaget och det må därför ursäktas att jag nu något sysselsätter mig med densamma.

Såsom herrarne hört, skulle man nu i stället för den bofaste indelte soldaten få en värfvad trupp, och denna värfvade trupp har man målat ut efter det mönster, våra nuvarande värfvade trupper här och der lemnat. Jag har, då jag haft ordet, på det lifligaste protesterat mot den uppfattningen, att man här får tala om en »värfvad» trupp, jemförlig med de nuvarande värfvade garnisonsregementena, och jag skall be att få anföra några skäl för en annan uppfattning. Om denne stamsoldats utbildning ställes på riktig fot och om han behandlas väl i moraliskt och fysiskt afseende under den tid han skall vistas i kasernen, så skall otvifvelaktigt denne stam blifva en god insats i vårt folks kultur och skall i mycket försona oss med de, enligt mitt förmenande, allt för stora uppoffringar, vi få göra för detta försvarsväsen, äfven med de reduktioner som reservanterna hafva föreslagit. Det lärer väl för hvar och en vara klart, att, om t. ex. någon af oss sjelfve vore sinnad att inträda på den militära banan för att blifva stamsoldat, han först skulle öfverväga, för hur lång tid han skulle låta engagera sig. Han måste betänka, att om han latit värfva sig för en längre tid på en gång, och om han under tiden ledsnat vid det militära lifvet, hvarvid han ändock är fortfarande bunden, så kan en god del af hans lif vara förspildt. Han föredrager då att afstå från ett sådant vågspel.

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Hade han deremot haft frihet att taga värfning på kortare tid, så hade han kanske, då han funnit detta lif icke vara så besvärligt, frivilligt anmält sig att få stå kvar under ytterligare någon tid. Om det ställdes på detta sätt, skulle måhända så många anmäla sig att af dem ett godt urval kunde göras, och endast på den vägen kan man få ett godt och dugligt stamsoldatsystem.

Komitén har, om icke uttryckligen sagt, så åtminstone i ordalagen inlagt den mening, att för sjelfva soldatbildningen icke mera än första årets skolor vore af nöden, men att andra årets skolor skulle tjena till att derur utbilda underbefalet. Nu känner Kammaren, att den stamtrupp vi nu ega och hvilken vi skulle ersätta med en annan, består icke af vice korpraler utan af soldater. Gör man således anspråk på att få den gamla stammen ersatt med en annan och bättre, får man väl inskränka sig till att erhålla *soldater* och att ur dessa soldaters sköte få de vice korpraler, som vore af nöden. Nu har emellertid den siste talaren yttrat: denna bildning är för svag, den är icke tillräcklig. Den värde talaren synes mig med detta yttrande råka i strid med såväl Kongl. Maj:ts som komiténs och Utskottets uttalade mening. Samma talare har också bland annat åberopat ett yttrande af den så ofta åberopade fältmarskalk Moltke. Ingen kan vara större beundrare af Moltke än jag, men jag fruktar att om vi uppställa alla våra militära kraf efter hans omdöme, skola vi icke komma att stanna vid hvad komitén och Kongl. Maj:t föreslagit, utan gå vida längre. Såsom Kammaren har sig bekant, är öfningstiden i Preussen ända till 2 eller 3 år. I regeln är den för infanteriet 2 år, emedan större delen af manskapet under det tredje året permitteras, dock med ett undantag, på hvilket jag ber Kammaren aktgifva, nemligen att de, som icke permitteras under tredje året, vanligen utgöras af handverkare, som sysselsättas med skomakeri- och skrädderiarbeten för såväl officerarnes som manskapets räkning. Men detta lärer väl näppeligen höra till krigsbildningen. Men i regeln permitteras de värnpliktige vid infanteriet under tredje året och tjenstgöra blott vid specialvapnen. Det finnes dock en del af Tyskland, der tiden för den allmänna soldatbildningen blott är *ett* år, nemligen Bayern. Åtminstone var förhållandet derstädes sådant för några få år tillbaka. Huruvida detta sedermera blifvit ändradt vet jag icke. Jag hade emellertid tillfälle att ett par år efter det sista fransk-tyska kriget samtala med en regementsofficer från detta land rörande nu omnämnda förhållande, och denne officer påstod att bayrarne under kriget med Frankrike slogos fullt ut lika väl som preussarne, oaktadt de undergått blott ett års allmän militärbildning och ansåg, att om man gifve officerarne tillräcklig aföning och skaffade duglige sådana, ett års krigsbildning vore fullt tillräcklig. Jag lemnar hans yttrande åt sitt värde, men ett faktum är dock, att bayrarne under nämnde krig slogos med utmärkt tapperhet och voro fullt jemförliga med sina kamrater från Preussen och det öfriga Nord-Tyskland. Talaren berörde äfven Frankrike. Kammaren torde erinra sig att i detta land var tjenstetiden fordom 7 år, med rätt till permission blott under de två sista åren. Jag har äfven haft tillfälle att härom inhämta en fransk officers omdöme. Det gick derpå ut, att den långa tjenstetiden väl icke behöfdes för soldaternas militära utbildning, men att

det deremot vore något annat som behöfdes, nemligen att de lärde glömma sina hem, glömma att de voro medborgare annat än under fanan och tänka på, att regementet vore deras hem, fader och moder, som de borde följa från Kina till Mexico. Det var det franska soldat-idealet före sista kriget. För detta ändamål fordrades fem års tjänstetid, ty ännu på det tredje året trängde hemkänslan så igenom, att de icke kunde anses för dugliga soldater. Men dessutom hade man rättighet att rekapitulera på ytterligare sju år, och jag kan i fråga härom citera ett yttrande af en mycket framstående svensk militär, nemligen konung Karl XV — hvilken ju måste anses såsom en utmärkt militär, då han var arméns högste befälhafvare — han yttrade att den franska arméns styrka läge just i rekapitulanterna, de gamla soldaterna, hvilka äfven utgjorde den indelte soldatens styrka. Icke långt efter detta uttalande yttrade en fransk militärförfattare att rekapitulationen vore en olycka för Frankrike; rekapitulanterna voro till hufvudsaklig del försupne varelser, ordentliga och uppstudsiga, som gjorde mycket ondt. Och så kom den stora striden med Tyskland. Den franska armén med sina fem års tjänstetid och sina rekapitulanter blef slagen. Jag säger dock icke att orsaken härtill var brist på militäriske uppfostran, lika litet som brist på reserver; det berodde hufvudsakligen på den högsta ledningen, enär de högre befälhafvarne, tillsatte på grund af hofgunst, icke vore i uppdraget vuxne. Jag vill visst icke underkänna värdet af soldaten i ledet, och det underordnade befälets stora betydelse, men jag tror det icke kunna förnekas, att om de franska härarne varit ledda af en Moltke, så hade utgången af kriget sannolikt blifvit en annan.

Jag har sökt taga reda på anledningen till det öfverklagade dåliga tillståndet i våra kaserner. Såsom vi veta, tillställes för några år sedan ett bedröfligt upptråde här i hufvudstaden af en del utaf våra kasernerade trupper och detta gaf en sorglig inblick i det moraliska tillståndet hos dessa trupper; man fruktade för att behöfva använda dem såsom ordningsmakt. Vid talet härom med en och annan framstående högre militär sades förklaringen ligga deri, att manskapet bestode hufvudsakligen af dräggen utaf Stockholms befolkning, hvilken garnisonsregementena uppsöpe såsom svampen. I senaste tid har jag talat med män af detta manskap sjelft, deraf en man, som sade sig hafva värfvat omkring två hundra man. Han uppgaf, att det mesta folket numera värfvas från landsbygden; de bestå, yttrade han, hufvudsakligen af personer som »kommit på dekis», men vore i grund och botten beskedligt folk. Under det första året kan man i allmänhet icke anmärka något mot deras moralitet, andra året blir tillståndet sämre och med hvarje derpå följande år ökas det onda, så att blott en mindre del af dem har nog moralisk kraft att gå igenom de sista åren någorlunda oförderfvade. Jag bör dock nämna, att detta gälde fotgardena, icke hästgardet eller artilleriet, om hvilka jag icke kunnat erhålla upplysningar.

På frågan: hvadan kommer då detta förderf för dem? svarades — jag vill anföra det ordagrant, då uttrycket synes mig karakteristiskt — »Jo, då kommer lättjan in i kroppen på dem». Men, frågade jag, hvarför behöfver då lättjan komma; hafva de icke sysselsättning inom

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

kasernerna? »Nej, visserligen icke! De hafva en bestämd tid för exercisen, dessemellan hafva de ledigt och permitteringar äro nu mera mycket inskränkta, men ingenting är förfärligare för en man än att vara ledig och icke hafva något att göra». Efter hvad jag känner, bestyrka också disciplintabellerna rigtigheten af mannens yttrande. Första året är soldaten bra och gör sig i allmänhet icke skyldig till förseelse; andra året förekomma flera förseelser och följande år blir det betänkligt. Till min öfverraskning hörde jag också att rekryterna värfvas till dessa regementen i allmänhet på 4 à 6 år. Jag trodde annars att man icke värfvade på mera än 3 år och sedan låte det bero på öfverenskommelse; men jag har hört att så icke är fallet. Det måste därför väcka min förvåning att, då trupperna äro sådana som de nu äro, man icke, då man har full frihet i detta fall, värfvar dem på kortare tid och sedan engagerar dem för inställelse under en viss tid af de följande åren, eller med ett ord förfar såsom Kongl. Maj:t nu föreslagit i afseende å stammen. Jag kan icke förstå hvarför man icke tillämpat detta system för länge sedan. Det hade väl varit skäl att försöka det för att få se resultatet och man kunde då hafva haft ett godt argument för det system, som man nu vill införa. Men i stället har man låtit ett system passera, som fört med sig mångfaldiga olyckor, ty jag kallar det för olyckor, att en mängd folk förderivas för hela sitt lif och blifva samhället till skada i stället för till nytta. Jag säger att detta system drager en blodskuld öfver den förvaltning, som tillåter sådant. Atminstone bör man tala i hofsamma ordalag, då man vill att svenska folket skall antaga ett system, som dock med ena kanten rör vid det nuvarande och dess anmärkta missförhållanden. Med glädje kan man dock finna att vid de sedermera bildade underbefälsskolorna i Karlsborg och äfven i Karlskrona har införts ett annat system, som burit vida bättre frukter. Vi hafva i dessa dagar hört en riksdagsman omtala, att han låtit tvenne af sina söner genomgå underbefälsskolan, och långt ifrån att hafva förderfvats hafva de tvärt om blifvit dugtiga och bra karlar. Jag hoppas att detta skall blifva det framtida systemet, men ännu varnar erfarenheten mot det gamla kasernlifvet. Hvarför då icke nöja sig med det system, som de nyssnämnda skolorna begagna och anställa soldaterna på ett år och sedan låta alla, som anmäla sig dertill, ytterligare genomgå en kurs samt sedan tillförbinda dem att mot ersättning infinna sig de 3, 4 eller 5 följande åren till ett inskränkt antal?

Det är således icke blott för besparingens skull, utan mera för det moraliska i saken och på det att dessa stamsoldater må kunna med erfarenhetens vittnesbörd tillbakavisa allt detta tal, som jag skulle vilja kalla fåvitskt, eller att dessa soldater skulle vara slödder och afskum, som jag önskar att Kammaren måtte antaga reservanternas förslag. Nu säger man att denna bestämmelse behöfves för erhållande af vice korpraler. Men jag ber herrarne icke glömma, att antalet vice korpraler icke utgör mer än omkring 5 % af stammen.

Jag har i min reservation anmärkt att om det behöfves 500 man, så må man gerna taga 1,000, ja mera. Må staten betala hvad som härtill påkallas, och man skall dermed få på frivillighetens väg utvaldt och dugligt folk.

Jag berörde något garnisonslifvet och innan jag slutar, skall jag be få omnämna ett sorgligt exempel i fråga härom. Man har för några år tillbaka värfvat en 15 års gosse till musiken vid hästgardet. Han sökte fåfängt efter ett par års tjänst blifva lös och då han icke kunde detta, sökte han att genom den ena ordningen efter den andra göra sig omöjlig. Han fick arrest på arrest, men intet hjälpte, han blef allt sämre och sämre. Jag tror att ett sådant förhållande icke kan gillas. Jag kan dessutom icke finna det annat än otillbörligt att man ingår en sådan öfverenskommelse med en öfvermaga, om det ock sker med föräldrarnes samtycke.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Naturligtvis, mine herrar, hänger hela stammens bildning, likasom beväringens, framför allt stamsoldatens, på den anda, som finnes hos officerarne, deras lärare. Jag har mera än en gång varit i strid om denna mycket omtalade militära anda. Jag har ej längesedan i en här utkommen skrift läst uttalanden om denna anda hos officerscorpnen, hvilka man knappast skulle vilja sätta tro till, åtminstone förefaller det oss, borgerligt folk, rätt märkvärdigt, då vi läsa sådant. En framstående svensk officer omtalade på förmiddagen utan ogillande ett ganska upprörande förhållande härutinnan. Han talade om svårigheten att sammanföra officerare ur de »bildade» klasserna med sådana, som utgått ur soldatledet. Männe det dock här gäller verklig »bildning»? Männe det icke är snarare en börd- och klassfråga? Eller männe man icke gerna emottager i sitt umgänge en man, som bär en bördstitel eller ock är rik, med föga hänsyn till hans »bildning», ja, kanske ock till hans belevnhet, hvilket icke alltid är detsamma som bildning?

Jag måste förundra mig öfver, att man kunnat utan ogillande tala om denna de förnämare eller s. k. »bildade» officerarnes motvilja att blanda sig med de ur ledet utgångne, i ett land, hvars kungaätts stamfader utgått just ur soldatledet.

Talaren vidrörde också de garibaldiska officerarne och de dueller, som uppstodo mellan dem och de förnämare italienska officerarne. De förre hade dock utgjutit sitt blod för Italiens enhet, men det inverkade icke på de senare. De sågos orättvist öfver axeln och så uppkommo duellerna, ty garibaldiererna hörde ej till dem, som tälte förolämpningar.

Herrarne torde känna, att äfven inom den tyska armén konflikter förefallit mellan yrkesofficerarne och de ettårige frivillige, som dock icke kunde kallas »obildade», när de senare såsom befäl inkallades i landtvärnet. Men den gamle kejsaren kallade då till sig några af dessa gardesofficerare, gaf dem en faderlig förmaning, påminnande dem om, att dessa landtvärns-majorer och kaptener hade vunnit sitt jernkors med lika berättigande som de andra och att de voro berättigade till fullt kamratskap; detta hjälpte, åtminstone för tillfället. Inom vår svenska armé inträffade för ett eller annat år sedan en händelse, som mycket upprörde mig. Det kom nemligen en man tillbaka från amerikanska kriget; han hade utgått såsom underofficer och återvände såsom öfverste-löjtnant och hade de utmärktaste betyg från det amerikanska befälet öfver visad duglighet och tapperhet. Han begärde vid sin hemkomst att blifva insatt i regementet såsom den lägsta gradens officer, men det

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

afslogs. Han hörde icke till de »bildade». Till Göteborg kom äfven från Amerika en annan person, han var af den industriella yrkesklassen; han hade deltagit i tjugotvå bataljer; en gång hade geväret skjutits ur hans hand; han hade dock rusat fram som ett lejon. Han hade af regementschefen blifvit i hela officerscorpens närvaro högtidligt utnämnd till officer och anbefald till godt kamratskap, men då han återkom hit, fans det ingen officer, som ville veta af honom.

Jag tror, med dessa exempel för ögonen, att det behöfves en genomgripande reform i fråga om den s. k. militära andan.

Jag medgifver att detta ämne ligger på sidan om den närvarande frågan, men jag har velat anföra hvad jag gjort, då jag förut härtill icke haft något lämpligt tillfälle.

Jag håller särdeles mycket på, att det förslag till rekrytbildning, som reservanterna upptagit, måtte varda af Kammaren antaget. Den omständigheten, att det någon tid på året icke komme att finnas nog af ineliggande garnisonstrupper, anser jag vara värd all uppmärksamhet och därför tror jag ock det vore riktigast att man, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, stälde frågan på permittering procentvis.

Jag har hört från en duglig svensk officer, hvars namn jag dock icke bör nämna, att derest icke en rekryt kan på ett år utbildas till en god soldat, så beror det antingen på att rekryten är alldeles olämplig, och då blir han aldrig en god soldat, eller också beror det på att instruktören icke förstår sitt uppdrag. När jag ser huru tiden förslösas i våra nuvarande kaserner, huru de sysselsätta sig med de obetydligaste saker och huru de hela år befatta sig med denna ömkliga sysselsättning, ty det kallar jag en ömklig sysselsättning att hålla på hela år med hvad man kan lära sig på en och annan månad, så finner jag deruti ett ytterligare skäl för reservanternas mening. Jag yrkar bifall till densamma.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af Friherre Leijonhufvuds anmärkning att man icke under de 4 månader, under hvilka rekrytskolorna ej påginge, skulle hafva stammen fulltalig. Jag vill be att få hänvisa honom till 44 §, der det bestämmes att de i *Stockholm* förlagda två fotfolksregementena skola tjenstgöra hela året om, liksom förhållandet äfven blir med det i *Stockholm* förlagda rytteriregementet och en del artilleri, och härutinnan är icke föreslagen någon förändring.

Vid de i *Stockholm* förlagda regementena kommer alltså stammen att hållas fulltalig hela året om och det blir endast i orterna, som skolorna icke komma att pågå mer än 8 månader af året. Jag medgifver att den ifrågavarande talarens farhågor kunde tyckas vara grundade, men med afseende på hvad jag nu erinrat, torde några skäl vara för handen i det anmärkta afseendet. Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på, att vid specialvapnen är ingen förändring föreslagen, utan der skulle rekrytskolorna pågå hela året om, så att det är endast fotfolket, som här afses, och derigenom blir förändringen icke så betydande som den i första ögonblicket kan synas, hvaremot jag tror att den föreslagna åtgärden skulle leda till reda och ordning för stamsoldaten jemte någon besparing för staten. Det är dessa omständigheter, jag velat

framhålla, för att söka undanröjda de skäl, som af Friherre Leijonhufvud anförts mot min reservation, till hvilken jag fortfarande yrkar bifall.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Grefve Björnstjerna: Jag ber endast att med ett par ord få svara Herr Hedlund. Jag vädjar då till en början till protokollet, om jag icke sade och t. o. m. två gånger upprepade det, att hvarje person, som vunnit sina epåletter på slagfältet, vore fullt berättigad att bära dem. Hans tal om och hänsyftningar på amerikanska krigare torde alltså icke röra mig. Men hvad jag sade var att i fredstid det *icke* visat sig lyckligt att tillskapa två olika slag af officerare, det ena med akademisk bildning, det andra med sådan, som i regeln besittes af våra underofficerare. Detta senare sätt att anskaffa befäl har i Frankrike och Italien visat sig synnerligen olyckligt och detta har Herr Hedlund själf medgifvit. Jag tror således att jag icke sagt någonting annat än hvad jag mycket väl kan försvara. Det är alls icke här fråga om några »salongshjeltar» — utan det är helt enkelt fråga om att officerarne skola ega den bildning, som fordras för att vinna aktning hos andra samhällsklasser.

Jag vill dessutom påstå, att det just i och för undervisningen i regementsskolorna är nödigt att officerarne besitta denna allmänna bildning, som man endast mera undantagsvis finner hos underofficerarne. Det är t. ex. endast mera sällan en underofficer eger den matematiska kunskap, som erfordras för att rätt leda skolundervisningen i detta ämne. Jag ber Herr Hedlund göra ett besök i volontärskolan nästa fredag; jag tror att han då kanhända skall gifva mig rätt.

Hvad vidare talats om det nuvarande sättet för värfningen och dess följder tycker jag icke hör hit. Här gäller frågan endast om det kan vara lämpligt, att, sedan en karl gått igenom rekryt-skolan, det skall få bero på honom själf, huruvida han vill fortsätta och gå igenom en ytterligare skola eller i det stället taga sina 130 kronor årligen och derför endast göra en månads repetitionsöfning. Enligt min mening skulle den säkra följden blifva att ganska få anmälde sig till korpralskursen. Att vi således icke få beräknadt antal utbildade korpraler är gifvet, men om korpralskolan sålunda så godt som försvinner, försvinner dermed äfven det enda fullt exerceerade manskap, som under en större del af året i vårt land finnes att för ordningens uppehållande tillgå, och detta anser jag vara mer än be-
tänkligt.

Aldrig har det varit meningen att alla, som gå igenom andra årets kurs, skola blifva vice korpraler. Det är icke sagdt, att de duga dertill, men de kunna alla blifva goda stamsoldater. Hela den nya arméorganisationen hvilat på en två-årig regementskurs. Jag kan icke förstå hvarför man skall hafva befäl för skolorna, om man icke är säker på att hafva folk, som genomgå dem.

Slutligen får jag säga, att det går väl långt, då Herr Hedlund påstår att man nu kastar bort tiden i våra kaserner och att man kan på en månad lära hvad man der lærer sig på tre. Jag betviflar att den värde talaren kan rätt bedöma detta. Vid Hästgardet — och jag tror att förhållandet är detsamma vid andra regementen — meddelas icke blott en allvarsam och fullständig soldatbildning, men truppen genomgår

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

äfvén en god kurs i humaniora. Allt detta fordrar mycken både tid och arbete. Jag beklagar, att Herr Hedlund icke tagit kännedom derom, ty då skulle han icke hafva framkommit med ett sådant påstående som han gjort.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde propositioner såväl på paragrafens antagande i oförändradt skick som ock på bifall till det i Herr Danielsons reservation framlagda ändringsförslag; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och företogs, enligt följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att 43 § i förevarande af Särskilda Utskottet framlagda lagförslag godkännes med den förändring, som i Herr Danielsons m. fl:s mot § afgifna reservation föreslagits,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är omförmälda § i oförändradt skick af Kammaren godkänd.

Omröstningen utföll med 143 Ja mot 31 Nej; hvadan beslut fattats i enlighet med ja-propositionen.

§§ 44—46 samt rubriken under Art. III godkändes.

§ 47 var så lydande:

»1. Bland stammanskapet befordras ett visst antal af dem, som genom stadga och ett godt uppförande samt öfriga egenskaper deraf göra sig förtjenta, efter aflagd vicekorpralsexamen, till *vice korpraler*. Vice korpral är, sedan han fullgjort den i § 43 mom. 1 föreskrifna tjänstgöring, skyldig till deltagande i de årliga repetitionsöfningarna samt beväringssmannskapets rekrytöfningar.

2. Den, som aflagt maturitets- eller folkskolelärare- eller annan dermed jemförlig examen eller fullgjort andra af Konungen bestämda prof, kan befordras till *värnpliktig vice korpral*, såvida han visar sig ega lämpliga befälsegenskaper. Om hans skyldighet att fullgöra de honom såsom värnpliktig åliggande värnpligtsöfningar, stadgas i lagen om allmänna värnpligten.»

Rörande denna paragraf yttrade:

Herr Hedlund: Jag vill här endast anmärka en sak, som förekommer icke endast här, utan äfvén på flere andra ställen, nemligen

att värnpliktig vice korpral, äfvensom sedermera andra slags värnpligtige underofficerare, korpraler och sergeanter skola, äfven sedan de blifvit befordrade till vice korpraler och sergeanter, fullgöra de dem enligt värnpligtslagen åliggande öfningar. Då man vet, hvilka dessa öfningar äro, tyckes det vara bra besynnerligt, att de, som genomgått de större skolorna, skola sedermera »repetera» tillsammans med beväringen samma öfningar som denna.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landför-
svaret.
(Forts.)*

Jag hade deremot föreställt mig att de skulle undergå dessa öfningar såsom underbefäl för beväringen, hvilket jag kallat »samöfningar» med beväringen. Jag vill icke nu framställa något yrkande, men har velat hafva denna min anmärkning antecknad till protokollet vid ordet »värnpligtsöfningar», som förekommer så ofta i de följande paragraferna.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; hvarefter paragrafen godkändes.

§ 48 blef äfven godkänd.

§ 49 hade följande lydelse:

»1. För att kunna befordras till *fast aflönad sergeant* fordras att hafva aflagt sergeantsexamen.

2. Värnpliktig korpral må efter fullgjorda värnpligtsöfningar befordras till *värnpliktig sergeant*, i hvilket fall honom åligger att innan öfvergången i landstormen göra ytterligare 60 dagars öfning, fördelad på 2 år.»

Efter uppläsning häraf anförde

Herr Hedlund: Jag vill här endast anmärka att jag anser anspråken på de värnpligtige sergeanterna allt för höga.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen.

§ 50 godkändes.

§ 51 innehöll ett så lydande stadgande:

»Alla härens underlöjtnanter äro värnpligtige underlöjtnanter. Den, som aflagt maturitets- eller annan dermed jemförlig examen eller fullgjort andra af Kongl. Maj:t bestämda prof och derefter bevistat föreskrifven officerskurs, kan befordras till *värnpliktig underlöjtnant*, så framt han aflagt officersexamen och i öfrigt visat sig ega lämpliga befälssegenskaper. Han har skyldighet att derefter genomgå instruktions-tjenstgöring vid trupp och fullgöra de honom såsom värnpliktig åliggande värnpligtsöfningar på sätt i lagen om allmänna värnpligten stadgas.»

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
saret.
(Forts.)

Angående denna paragraf yttrade

Herr Hedlund: Jag ber att få yttra några ord om nu föredragna paragraf och på samma gång i sammanhang dermed äfven få taga den följande, der det är fråga om värnpligtige löjtnanter. Då man talat om, att jag inom komitén så lifligt förfäktat en särskild åsigt, afvikande från den af Utskottet antagna, att studenter och folkskolelärare för approbation till befälsplatser skulle hafva genomgått den militärkurs, hvarom här är fråga, tror jag att man förblandat min ifver i detta hänseende med min ifver för anskaffandet af värnpligtigt befäl. Jag trodde nemligen att, om unge män af de förmögnare klasserna, som hade lust att hålla sig sjelfva med uniform och i öfrigt underkasta sig sina derfor nödiga uppoffringar, ville genomgå den praktiska kursen för att blifva befäl, skulle det vara för staten nyttigt. Man skulle sålunda kunna erhålla ett befäl för godt pris och tillika derigenom sammanföra det borgerliga och det rent militära elementet till nytta och gagn för dem båda. Min förutsättning var dock att den kurs, de unga officersämnena skulle genomgå, skulle någorlunda motsvara de förmåner, derigenom kunde vinnas. Jag vill hemställa till en hvar af eder, mine herrar, huruvida någon kan tro att ett större antal, utom sådana som hafva för afsigt att gå den militära vägen, på sådana vilkor, som här erbjudas, skall anmäla sig till genomgående af sådan kurs, för att kunna blifva befordrade till värnpligtige underlöjtnanter. Nu har nemligen komitén föreslagit att den unge officersaspiranten skall hafva:

- 1:o aflagt maturitets- eller dermed jemförlig examen eller fullgjort andra af Kongl. Maj:t fastställda prof (då han således alltid genomgått en icke obetydlig militärkurs),
- 2:o derefter bevästat en 6 månaders officerskurs, då han kan befordras till värnpliktig underlöjtnant, så framt han inom denna tid tagit officersexamen och i öfrigt visat sig ega lämpliga officersegenskaper. Så långt kan man möjligen följa med komiténs flertal, äfven om den 6 månaders långa officerskursen väl skulle kunna något förkortas; men dertill kommer vidare:
- 3:o skyldigheten att genomgå 6 månaders instruktionstjenstgöring vid trupp, samt slutligen
- 4:o skyldigheten att göra de honom såsom värnpliktig åliggande värnpligtsöfningarna, fördelade på högst tre år, för så vidt dessa icke äro fullgjorda.
För att blifva värnpliktig löjtnant skall den unge mannen
- 5:o förbinda sig att göra ytterligare 60 dagars öfning, fördelad på 2 år. Detta allt för att blifva värnpliktig, d. v. s. lönlös, *löjtnant!*
Tror man att man på sådana vilkor skall få folk och kan någon uppriktigt militär verkligen påstå att det fordras sådana kunskaper för att föra en pluton eller ens ett kompani vid ett infanteriregemente? Vore det fråga om att blifva befäl vid kavalleriet eller vid artilleriet, då är det naturligt att man finge underkasta sig något vidlyftigare öfningar, men att föra en infanteripluton i alla de lätta förbindelser, der kan komma i fråga, äfven om jag tager de större eller mindre bataljonsöfningarna med i räkningen, är en mycket enkel sak. Om

det vore fråga om att i vårt exercerande lif utföra svårare taktiska öfningar, vore det äfven något annat, men detta har åtminstone icke hittills förekommit och då äro dessa öfningar och prof, som dessa ynglingar skola genomgå, för att blifva värnpliktigt befäl, alldeles för stora.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Vi behöfva icke gå lång tid tillbaka för att komma till den tid, då det, för att blifva officer, endast fordrades att hafva genomgått den s. k. Hazeliska kursen, som varade i sex månader och der man ändå icke behöfde vara så synnerligt flitig. Denna kurs var då alldeles tillräcklig för att blifva officer i svenska armén, och på basen af densamma finnes troligen ännu mer än en, som ingår i arméns högsta grader. Nu vill man deremot ålägga sådana prof som de nämnda och det anser jag alldeles orimligt. Jag vill likväl icke nu framställa något yrkande och har icke heller formulerat något sådant. Jag föreställer mig likväl att, om detta skulle blifva lag, skall Kongl. Maj:t och krigsförvaltningen snart inse, att, om man vill vinna det afsedda ändamålet, saken måste ordnas på annat sätt.

Derpå blef paragrafen af Kammaren godkänd.

§§ 52—56 samt rubriken under Art. IV godkändes.

I fråga om § 57 anförde

Herr *Danielson*, hvilkens vid utlåtandet fogade reservation afsåg äfven denna paragraf.

Herr *Danielson*: Då Kammaren beslutat åtskilliga förändringar i fråga om rytteriet, fältartilleriet och positionsartilleriet äfvensom i fråga om trängen, så föreställer jag mig att det blir nödvändigt att återremittera denna § i sin helhet. Som herrarne veta hafva nemligen dessa beslut inverkat på såväl fältartilleriets som trängens behof af hästar, och är det i syfte att § måtte erhålla den förändrade lydelse, som deraf kan påkallas, som jag hos Herr Talmannen anhåller om proposition på återremiss.

Kammaren beslöt återförvisa paragrafen till Utskottet.

Rubriken under Art. V godkändes.

§ 58.

Härom yttrade

Herr vice Talmannen *Ifvarsson*: Då Kammaren återremitterat frågan, huruvida härordningen skall blifva lag eller icke, torde det till följd deraf vara nödvändigt att återremittera äfven denna §, och

Angående förändrad organisation af landtförsvaret. (Forts.)

hemställer jag för den skull att Kammaren måtte fatta beslut derom.

Vidare anfördes icke. Paragrafen återremitterades.

§ 59.

Herr vice Talmannen Ifvarsson yttrade: Af enahanda skäl, som jag hemställde om återremitterande af föregående §, yrkar jag att äfven denna § måtte återremitteras.

Kammaren återförvisade paragrafen till Utskottet.

Efter föredragning slutligen af *rubriken* till det förevarande lagförslaget anförde

Herr vice Talmannen Ifvarsson: På nyss anförda skäl anhåller jag om återremiss jemväl af den nu föredragna rubriken.

Rubriken återförvisades till Utskottet.

Ordet begärdes härpå af

Friherre Leijonhufvud, som yttrade: Då jag från början ansåg, att Kongl. Maj:ts förslag till ny härordning var väl svagt och i behof af åtskilliga förbättringar, men Kammaren genom sina nu fattade beslut borttagit en god del af de verkliga förtjenster, det Kongl. förslaget innehöll, så nödgas jag reservera mig mot alla de beslut Kammaren fattat i fråga om denna lag.

Herr Arwidsson: Då jag anser det af Kammaren nu antagna förslaget till en förändrad härorganisation hvarken tillfredsställa landets behof af ett betryggande försvarsväsen eller hvila på rättvisa grunder, får jag, för att hafva mitt samvete fredadt och inför samtid och framtid undgå att dela ansvaret för ett beslut, hvars utförande jag befarar komma att för fäderneslandet medföra olycksbringande följder, mot samma beslut härmed till protokollet afgifva min reservation.

Herr *Söderström* instämde med Herr Arwidsson.

Då nu *punkten 2* till behandling förekom, lemnades ordet på begäran till

Herr vice Talmannen Ifvarsson, som yttrade: Då förhållandet här är ungefär detsamma som i fråga om första punkten, att nemligen Utskottet uppställt ingressen på sådant sätt, att om densamma oförändrad antages, man derigenom vore förhindrad att särskildt pröfva de särskilda paragraferna, som förekomma i sjelfva förslaget, men deremot om man ginge förbi ingressen, man icke visste, under hvilka förutsättningar hvarje beslut komme att fattas, hemställer jag, att Kam-

maren måtte besluta, att föredragningen skall på det sätt ega rum, att ingressen först måtte föredragas och sedan sjelfva förslaget paragrafvis. Om detta mitt förslag vinner Kammarens bifall, förbehåller jag mig att sedermera få framlägga förslag till sådan lydelse af sjelfva ingressen, som jag anser nödig på det att pröfningsrätten i fråga om de särskilda paragraferna icke må afskräas.

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit, blef af Kammarerna bifallet; hvarefter uppläsning skedde af *ingressen* till Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Ingressen lydde som följer:

»att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts förslag till lag om upprätthållande af härens stamtrupp icke kunnat af Riksdagen oförändradt antagas, må för sin del antaga nedanstående lag i detta ämne; dock under förutsättning och vilkor, *dels* att båda Kamrarna fatta sammanstående beslut i fråga om de af Kongl. Maj:t till denna Riksdag framställda förslag om härordningen, om allmänna värnpligten, om öfvergång till ny härordning, om de grunder, som under ny härordning böra tillämpas i afseende å härens aflöning, underhåll och beklädnad, om sjöförsvaret, om afskrifning af grundskatter samt af rustnings- och roteringsbesvären och om deraf föranledda förändringar i fastighetsbevillningen och grunderna för den kommunala beskattningen, *dels* ock att, för så vidt som Riksdagen sålunda antager lagar och författningar i dessa ämnen och underställer dem Kongl. Maj:ts godkännande, Riksdagen dervid tillika skall anmäla, att beslutet härom äro fattade under förutsättning, att de samtliga varda af Kongl. Maj:t fastställda.»

Herr vice Talmannen Ifvarsson anförde: I det syfte jag nyss antydt tillåter jag mig föreslå, att Kammarerna måtte fatta ett så lydande beslut:

»Att Kammarens blifvande beslut under denna punkt om antagande af lag om upprätthållande af härens stamtrupp fattas under de af Utskottet föreslagna förutsättningar och vilkor.»

Jag tror, att, om detta förslag antages, har man på förhand bestämt, att de förutsättningar och vilkor, som Utskottet föreslagit, skola lända till efterrättelse vid blifvande beslut under denna punkt. Man har då öppen rätt att besluta om de särskilda paragraferna i lagen, då de förekomma.

Jag anhåller om proposition å detta mitt förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammarerna det förslag, som af Herr vice Talmannen blifvit framställt.

Derpå föredrogs *första afdelningen af § 1* i det af Utskottet framställda förslag till lag om upprätthållande af härens stamtrupp; lydande denna del af paragrafen sålunda:

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 50.

Anqående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

»Den i härordningen bestämda stamtrupp af 25,000 man hålles under fredstid fulltalig dels genom en bestämd årlig rekrytering af 5,500 man enligt denna lag, och dels genom anställning å nyo af stamsoldat vid utgången af förut aftalad tjänstetid.»

Uti sin förut omförmälda reservation hade Herr A. P. Danielson föreslagit den förändring i förevarande stadgande, att ordet »bestämd» skulle utgå, och att framför talet 5,500 skulle införas ordet »högst».

Herrar Liss Olof Larsson och Sv. Andreasson åter hade, enligt anteckning å utlåtandet, inom Utskottet yrkat, att den af Kongl. Maj:t föreslagna lagen om upprätthållande af härens stamtrupp icke måtte bifallas, utan en garantilag antagas enligt de grunder, som funnes uti 1878 års förslag till sådan lag.

Vidare var reservation vid § 1 af den ifrågavarande lagen inom Utskottet anmäld af Herrar Rosensvärd och O. Björnstjerna.

Ordet begärdes af

Herr Danielson: Jag yrkar bifall till paragrafen med den förändring, att ordet *bestämdt* utgår och framför 5,500 insättes ordet *högst*; och anhåller jag om proposition å detta mitt yrkande.

Friherre Leijonhufvud: Jag har varit ganska ifrig för, att den lag om härordningen, som möjligen kommer att antagas, erhåller nödig fasthet, och således anser jag, att det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget behöfver en i lag stadgad garanti. Men deremot anser jag den af Kongl. Maj:t föreslagna garantilagen vara temligen dålig. Jag gjorde visserligen ingen invändning mot densamma då den granskades af generalitetet, ty jag insåg svårigheten af att sätta något annat i dess ställe. Jag är emellertid så litet belåten med denna lag, att jag anser den rent af öfverflödig. Vi skola komma i håg, att Kammarens majoritet dragit in reserven med befäl och underbefäl, minskat kavalleriregementenas antal från 10 till 8, strukit bort en väsentlig del af trängen, nedsatt stammens årskonfingent, reducerat stamsoldatens öfnings-tid från 1 år och 8 månader till endast 8 månader, borttagit *skyldigheten* för vissa värnpliktige att genomgå underbefälsskola, och antagligen kommer man äfven att befria stamsoldaten från bevaringsöfningar, hvarförutom vi så godt som beslutat att förslaget skall antagas såsom *grunder* och icke såsom lag. Sedan man borttagit allt detta, blir garantilagen utan tvifvel öfverflödig.

Jag anhåller därför, Herr Talman, om proposition på rent afslag å hela lagen.

Herr Liss Olof Larsson: Innan jag går att yttra mig öfver den nu föredragna paragrafen, hemställer jag, huruvida Kammaren icke ville medgifva att diskussionen finge omfatta lagen i dess helhet, ehuru endast en paragraf blifvit föredragen. Då det ju är fråga om bifall till eller afslag å yrkandet att antaga 1878 års garantilag, blir det svårt att tala om lagen annat än i dess helhet.

Sedan Kammaren yttrat sig härom anhåller jag att åter få ordet.

Denna framställning bifölls af Kammaren, hvarpå

Herr Liss Olof Larsson åter erhöll ordet och anförde: Jag har som bekant såväl inom landtförsvarskomitén som uti Särskilda Utskottet uttalat mig emot den af Kongl. Maj:t föreslagna garantilagen och jemväl i sådant syfte reserverat mig.

Jag har mot garantilagen att anmärka först och främst, att den, efter mitt sätt att se, rent af är ett hån mot svenska folket. Hvad är det som den skall garantera? Jo, man vill hafva en lag, som man kan tillämpa, då svenska folket icke vill försvara sitt land och sin sjelfständighet — en lag, genom hvilken man skall kunna tvinga folket att försvara sig, då det icke vill sjelfvilligt göra det. Detta anser jag vara rent af ett hån mot svenska folket. Eller tror man att en sådan tid skall kunna inträffa? Nej, och tusen gånger nej! Jag tror för min del att i ett litet land, sådant som vårt, den bästa och förnämsta styrkan ligger uti det ömsesidiga och oinskränkta förtroendet konung och folk emellan. Genom denna garantilag skall detta förtroende icke stärkas, utan i stället skall den blifva fröet till misstroende dem emellan.

Så väl Herr Hedlund i sin reservation mot landtförsvarskomiténs betänkande som ock Herr Ola Andersson och hans medreservanter hafva på ett så mästerligt sätt uttalat sig mot denna garantilag, att jag blott behöfver uppläsa hvad de anført för att motivera mitt yrkande. Det heter nemligen på sid. 257 och 258 af den förstnämndes reservation:

»I fråga om ett »betryggande» försvar och de »garantier», som därför påkallas, må erinras, att någon full garanti därför aldrig kan lemnas i och med *arméns* styrka allena, emedan dit hör äfven den *högsta ledningen*. Krigshistorien visar, att store härförare kunnat åstadkomma mäktiga verkningar äfven med svagare arméer, likasom ock å andra sidan, att starka arméer rönt nederlag genom saknaden af skicklig och säker ledning. Det senaste stora kriget mellan Tyskland och Frankrike utgör blott ett nytt bidrag till denna historiska erfarenhet. Om någonsin man har rätt att fordra »garantier», så skulle det väl då vara just här. Men huru vinna sådana? Ett godt befodrings-system, med uteslutande hänsyn till *dugligheten* och åsidosättande af personliga s. k. »konsiderationer», vare sig af ynnest eller af onåd, af barmhertighetskänsla eller belöning för trogen tjänst och lydigt sinnelag, vore visserligen *en* faktor, men ej tillfyllestgörande. Ty *högsta* befälet ligger hos konungen, och att icke den ärftliga tronföljden utgör någon borgen för, att detta högsta befäl varder tillfredsställande, derom bära både Gustaf III:s och Gustaf IV Adolfs personligheter vittne. Att icke ens generalernas lysande egenskaper kunde motverka inflytelserna häraf, derom vittnade 1808 och 1809 års krig i Finland, likasom det senaste turkisk-ryska kriget bar samma vittnesbörd, hvad så väl den ryska som den turkiska krigföringen vidkommer.

»Att fordra garantier af ett folk för att det ej skall försumma sitt sjelfförsvar är helt enkelt dårskap. Man går ej i borgen för sig sjelf och gäller borgen här någon annan makt, t. ex. en dynasti eller en

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Angående
förändrad or-
ganisation af
lanätför-
svaret.
(Forts.)

regeringsmakt, så är anspråket oberättigadt. Här vore det, såsom ofvan är antydt, »folket» som hade rätt att kräfva garantier, men icke tvärtom.»

I Herr Ola Anderssons med fleres reservation förklaras också alldeles tydligt, att denna garantilag hvarken är behöfzig eller berättigad, och att det grundlagsstadgande, som i sådant afseende nu finnes, ursprungligen tillkommit såsom en garanti mot möjligen uppkommande missbruk från regeringens sida, men ej tvärtom, och han yttrar bland annat följande väl sagda ord, se sid. 314:

»Hvad slutligen beträffar den af komitén föreslagna garantilagen för stammens upprätthållande, torde först och främst mot *all* garanti i detta hänseende kunna anmärkas, att inga penninganslag, hvarken till försvarsväsendet eller till andra ändamål, äro enligt våra konstitutionella stadgar och former omgärdade med några i speciella lagar föreskrifna garantier emot riksdagens skattebevilningsrätt. Det är sakens egen beskaffenhet, regeringens insigt och klokhet samt det svenska folkets mogna profning genom dess valda tvenne representantkamrar, som skola innebära garanti, att det erforderliga beviljas.»

Nu säger man att den ifrågasatta garantilagen blir så litet tryckande på kommunerna, synnerligast efter den fördelning reservanternas föreslagit, att det är ingenting att tala om. Men det är ju då temligen tydligt, att, om denna lag kommer att tynga så obetydligt på kommunerna, så skulle, om man befriade kommunerna från garantien och lade den helt och hållet på staten, trycket äfven der blifva högst obetydligt. Och därför tycker jag att man kan öfverlåta allt på staten och icke fördela bördan på kommunerna, om nemligen den blir så liten, som man söker inbilla oss, som äro emot denna lag. Men det är här likasom i fråga om 42 § i härordningen, man vill dölja de *verkliga* kostnaderna för den nya härordningen och därför vill man lägga $\frac{1}{4}$ deraf på kommunerna, på det att icke hela kostnaden må blifva synlig i statsbudgeten. Och kostnaden blir nog icke så obetydlig, som man söker inbilla oss, ty man vore icke så angelägen i fråga om denna lag, derest det endast gälde obetydliga belopp.

Jag skall derjemte be att få erinra derom, att inom Utskottet fans ingen majoritet för den högre lönen för stamsoldaten, utan den tillkom först genom voteringar om kontraposition; derigenom kom man till den höga siffran af 120 kronor men ingalunda derföre att flertalet ville hafva denna höga siffra. Nu vill man emellertid förespegla oss, att, eftersom lönen är så hög, så skall värningen gå lätt för sig och garantien således icke blifva betungande för kommunen. Men att döma efter hvad som passerade i Utskottet, kommer man nog att sätta ner lönen rätt betydligt, och då varder nog kommunens bidrag icke så ringa.

Ett af hufvudmotiven inom så väl komitén som Utskottet för garantilagen var, att man genom dess antagande hoppades kunna få soldater för billigt pris, man ville hafva en garanti för att man skulle få godtköpsoldater utan afseende på deras duglighet. Det är för öfrigt en alldeles ny princip att i statens angelägenheter blanda in kommunen. Den principen är hvarken nödig eller nyttig, och vi böra derför akta oss för att tillämpa densamma, hvilket ju skulle blifva fallet, om

vi beslöte, att kommunen skulle förse staten med stamsoldater, med samma skäl eller rättare sagdt lika orimligt vore det att besluta, att kommunerna skulle anskaffa så väl allt befäl som alla statens tjänstemän, och de tusental arbetare, som staten använder för sina arbeten, för det att alla desse skulle blifva billigare, än om staten ensam antog och aflönade dem, och statsbudgeten mindre betungad. Det kommer dessutom icke att bero på kommunen eller rekryteringsområdet utan uteslutande på befälet, huruvida stamsoldaterna blifva dyra eller billiga. På de ställen der befälet behandlar manskapet väl, och der ett godt förhållande eger rum emellan befälet och mannen i ledet, der får man nog rekryter utan tillskott af kommunerna; men der ett motsatt förhållande eger rum, der kan man knappast till något pris erhålla hvarken rekryter eller rekapitulanter, och der komma nog rekryteringsområdena att få betala så att det kännas, och således kommer det att bero på befälet, om kommunen skall straffas genom höga utgifter för det att befälet sköter sig illa i sin tjänst, ehuru kommunen har lika litet att säga vid tillsättningen af dessa tjänster som i fråga om huru de sköta tjänsten. Man har såsom exempel på huru lyckligt det kan vara att blanda in kommunen i statens angelägenheter framhållit skjutsväsendets ordnande. Ja, dermed är nog mycket bra bestäldt i en del orter, der man icke behöfver lemna något bidrag till skjutsentreprenaderna, men i andra åter, der man får lemna sådana bidrag och det till ganska betydande belopp, der är man så lagom belåten, helst dessa bidrag uppkomma utan någon deras förskyllan, och utan att det står i deras makt att afhjelpa saken.

Vidare säger man, att, om så olyckligt skulle vara, att den ojemnhet i bördans fördelning emellan de olika kommunerna eller rekryteringsområdena, som jag och de med mig liktänkande befara, blefve verklighet, det icke lider något tvifvel, att, i fall man väcker motion vid riksdagen, rättelse derutinnan kommer att genast vidtagas. Ja, det synes som man skulle våga hoppas det, men icke finnes det många sannolikhetsskäl därför. Man kommer med detta påstående just nu, när det är fråga om att taga bort orättvisor, som äro århundraden gamla. Har det icke varit tal om att taga bort dessa orättvisor förut? Och huru många gånger har icke motionerats derom, men ännu äro dessa orättvisor kvar. Men nu, när man vill lägga på en ny orättvisa, säger man att den genast skall komma att afhjelpas, och så menar man att vi skola tro derpå. Jag tror att detta resonnement icke håller streck, utan skapar man nya orättvisor, får man nog också dragas med dem, och det mycket länge, innan man kan få bort dem. Jag har redan vid behandlingen af 42 § i härordningen framhållit — ehuru det ej då vann Kammarrens bifall — att vi vid antagandet af ny härordning och vid regleringen af skatteväsendet skulle strängt ställa oss på rättvisans ståndpunkt. Vi gjorde då ett afsteg från rättvisan och vi stå nu här för att göra ett till: man vill afskaffa indelningsverk och grundskatter, men införa två nya indelningsverk, det ena förlagdt på kommunerna och det andra på skolgossar. Och detta skulle blifva rättvisa! Man har visserligen sagt, att den utgift, som skulle drabba kommunerna, skulle blifva så liten på hvarje bevilningskrona, att det ingenting skulle betyda; men huru har man kommit till detta resultat? Jo, man har

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret
(Forts.)*

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

tagit 5,500 rekryter och på dem dividerat hela bevillningen, och så har man fått en qvot, som är en obetydlighet. Men detta är, om jag vågar begagna ett sådant uttryck, att slå blå dunster i ögonen på dem som icke tänka närmare på saken. Ty här är det icke fråga om att repartisera ut kostnaderna på hela landet utan på de särskilda rekryteringsområdena, och ser man efter, huru det då ställer sig, blifva ojemnheterna högst väsentliga. Jag har för egen del sökt att göra en beräkning i detta fall och jag har dervid utgått från den förutsättningen, att kommunen skulle få tillskjuta 100 kronor för hvarje rekryt. Nu kan man visserligen invända, att kommunerna icke få betala 100 kronor, men detta inverkar ej på beräkningen, ty de jemförelser jag gjort blifva ju i alla händelser lika, då proportionen är densamma. Det visar sig då att på hela landsbygden skulle komma 4,669 rekryter och på hvarje bevillningskrona på landet 21,2 öre. Jag vill härvid genast förklara, att jag vid denna beräkning fördubblat jordbruksbevillningen, därför att i den nya bevillningsförordningen, som skulle blifva en följd af härordningens antagande, bevillningen för jordbruket skulle höjas från 3 till 5 öre eller till 6 öre, i fall inkomst af jordbruksrörelse kommer att beräknas. Jag ber att genast få nämna detta, i fall någon skulle vilja säga, att jag glömt bort taga detta i beräkningen. I städerna åter skulle öfver hufvud taget på hvarje bevillningskrona komma endast 3,9 öre, d. v. s. icke fullt 4 öre, och således kommer på landsbygden mer än 5 gånger mer än på städerna. Men ser jag på landet särskildt och städerna särskildt, så förekomma å båda sidor stora olikheter på olika orter. Om jag t. ex. tager Göteborg, skulle på hvarje bevillningskrona der komma 3,3 öre, under det på landsbygden i Göteborgs- och Bohus län på hvarje bevillningskrona skulle komma 22 öre. I Kronobergs län skulle på landet komma 34 öre, i städerna 4 öre; i Elfsborgs län på landet 32 öre, i städerna 5 öre; i Vermlands län på landet 25,5 öre, i städerna 6 öre; i Jemtlands län på landet 29 öre, i staden 3,5 öre; i Blekinge på landet 31 öre, i städerna 6 öre; i Nerike, på landet 18 öre och i städerna 5 öre, allt på bevillningskronan. Hvad Dalarne beträffar har jag sökt närmare utreda, huru förhållandena skulle komma att gestalta sig för att se huru fördelningen skulle utfalla inom de olika delarne af länet, och härvid inträffar att, om jag tager länet i dess helhet, komma på landet 19 öre men i städerna 4 öre på hvarje bevillningskrona. Tager jag åter länets 3 städer och skiljer dem åt, så skulle i Falun komma 3 öre och i de öfriga två städerna, om jag tager dem tillsammans, 9 öre på bevillningskronan, således 3 gånger så mycket. Ser jag åter på de olika domsagorna eller fögderierna, som i Dalarne äro detsamma, så skulle i ett fögderi i medeltal komma 10 öre i ett annat 48 öre på bevillningskronan, således i det senare nära 5 gånger mera, i andra domsagor åter respektive 39, 28, 16, 19 öre, allt på bevillningskronan. Nu vet man visserligen icke, huru rekryteringsområdena komma att indelas, men enligt förslaget skulle hvarje sådant omfatta minst en kommun. Om jag då ser efter, huru förhållandena ställa sig inom de särskilda domsagorna, finner jag att i den domsaga, der medelantalet skulle komma att blifva 10 öre, så finnes der en kommun, der bidraget skulle komma att uppgå till endast $2\frac{1}{2}$ öre på bevillningskronan, och i den närmast belägna kommunen till 3,7 öre, under det att i en annan kom-

mun, som ligger blott ett par mil derifrån men inom samma domsaga, skulle på bevilningskronan komma icke mindre än 41 öre, eller något öfver 16 gånger mer än i den först antydda kommunen. Ungefär samma proportioner återfinnas i öfriga delar af landet, der kostnaden varierar i de olika kommunerna ungefär på samma sätt. Jag tror att dessa siffror äro rigtiga. I fråga om länens folkmängd har jag tagit jemna tusental, men i fråga om kommuner folkmängden, sådan den för närvarande är, och för mindre omkretsar har jag räknat icke allenast hel rekryt utan tiondedelar af rekrytantalet för att få räkningen exakt. Det är också lätt för enhvar att kontrollera mig, ty man kan här i Kammarrätten skaffa sig alla erforderliga materialier, och den af mig uppgjorda tabell är tillgänglig för alla, som deraf vilja taga del.

Angående förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Med dessa ojemnheter för ögonen kan jag för min del icke vara med om en sådan garantilag, som Utskottet här föreslagit, och jag skulle åtminstone be, att de, som förorda den, icke ville tala om rättvisa och billighet vare sig i fråga om afskrifning eller annat, ty något orättvisare än att lägga till grund för lagen sådana förhållanden, som jag påpekat, tror jag icke man kan leta upp, och man må då icke tala om rättvisa — ty det är ett missbruk — utan blott om godtycklighet. Jag har visserligen hört en och annan uppgifva, att han vore för lagen, ty i hans hemort betalades nu till grundskatter och indelningsverket så och så mycket, men enligt det nya förslaget skulle erfordras endast så eller så mycket. Vid en härfpå företagen subtraktion skulle det visa sig, att man genom förslaget komme att göra en vinst. För min del har jag härtill svarat, att det vore ovärdigt att subtrahera och räkna på detta sätt, när det gäller landets försvar och utöfvande af rättvisa medborgare emellan, ty då få icke sådana beräkningar som vid en vanlig köpenskap läggas till grund för beslutet. Jag har åtminstone icke för min del kunnat vara med om att godkänna sådant och har därför ej i denna punkt kunnat biträda vare sig Kongl. Maj:ts, Utskottets eller reservanternas förslag. Vill man emellertid ovilkorligen hafva en garantilag, som jag för min del anser obehöflig, så vill jag, på det ej hela frågan må falla, vara med om en garantilag, fotad på de grunder, som 1878 års Särskilda Utskott föreslog och Andra Kammaren biföll. Det skulle då blifva en garantilag sådan, att staten åtog sig hela garantien, i stället för att nu föreslagits, att staten skulle garantera till $\frac{3}{4}$ och kommunerna till $\frac{1}{4}$. På det sättet utöfvades rättvisa mot alla, i stället för att, om olika rekryteringsområden bildas, uppkomma sådana ojemnheter, som jag tagit mig friheten att påpeka.

Nu lär det väl knappast vara möjligt, och jag har aldrig vågat hafva något anspråk derpå, att Kammaren skulle nu genast antaga en sådan garantilag, som jag tänkt mig, fotad på 1878 års förslag, helst denna icke passar i oförändrad form in på det nya härordningsförslaget, och 1878 års förslag till garantilag ej förelegat bland de handlingar, vi vid denna riksdag fått till oss utdelade, hvarför man icke kan begära, att hvar och en ledamot skall så känna till det, att han kan på rak arm antaga detsamma. Jag vill således icke besvära med att ens läsa upp det förslag jag tänkt mig i detta fall, utan inskränker mig till att yrka återremiss å föreliggande lagförslag om upprätthållande

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

af härens stamtrupp, på det att Utskottet måtte få tillfälle att uppgöra ett nytt förslag, grundadt på 1878 års förslag i ämnet. En återremiss behöfver ej välla mycket uppskof, ty jag förmodar, att det icke i Utskottet skall behöfvas många minuter för att uppgöra ett sådant, för så vidt man nemligen är ense om ett bygga på 1878 års förslag. Jag anhåller således om återremiss af den föredragna lagen.

Herr Rydin: Det lagförslag som nu föreligger, hvad innehåller det väl? Jo, att upprätthålla härens stamtrupp, d. v. s. ordna sättet för den personliga krigstjenstskyldighetens fullgörande i stamtruppen. Personlig krigstjenstskyldighet fullgöres af hvarje värnpliktig medborgare i krig, men under fredstid har man efter det förslag, som blifvit af Kammaren antaget, bestämt, att en del värnpliktige skall bilda en stamtrupp af stamsoldater, hvilka under fredstid erhålla särskild öfning och hafva särskilda åligganden, hvilket ej behöfver åläggas alla värnpliktige. Här är således fråga om de skyldigheter, som åligga en del medborgare, att bereda sig skicklighet till landets försvar, och hvilka ej kunna eller behöfva utkrävas af alla. Man vill skaffa sig garanti för att ett visst antal öfvade soldater finnes att kunna tjena till stöd och ledning för de värnpliktige, mindre öfvade medborgarne.

Det är således ordnandet af en personlig skyldighet, hvarom här är fråga, och icke någon blott penningfråga. Om vi nu taga i betraktande, hvad garanti, som för närvarande finnes för arméns upprätthållande, så finna vi den i indelningsverket. Hvad lägger då detta indelningsverk för skyldighet på vederbörande rust- och rothållare? Jo, den skyldigheten, att, om de icke kunna förskaffa sig soldater, som vilja åtaga sig krigstjenstskyldighet, äro de sjelfva personligen ansvariga dertför. Nu veta vi, att flere rust- och rothållare understundom äro förenade i en rote. Huru skall det då gå till? Det finnes ingen annan utväg, än att de få lotta sig emellan eller öfverenskomma, huru denna krigstjenstskyldighet skall utgöras. Vill man nu borttaga den garanti, som finnes i rust- och rothållareskyldigheten och, såsom här ideligen talas om, den orättvisa, som ligger deri, och sätta i stället den jemlikhet i medborgerlig skyldighet, man fordrar, hvad blifver följden? Jo, att alla medborgare under en viss tid blifva värnpliktige, och att alla dessa måste sins emellan öfverenskomma om hvilka af dem, som skola underkasta sig öfningarna i stamtruppen, och om hvilka som skola vara derifrån befriade. Kunna de icke komma öfverens härom, finnes ingen annan utväg än lottning. Således är det den enda garanti, som i egentlig mening kan bestämmas, för att upprätthålla stamtruppen: ett frivilligt åtagande af värnpligten eller också lottning. Nu har man icke velat införa lottningen, och då har man i detta hänseende ifrågasatt, huru skaffa garanti? Indelningsverket skall bort, och man vill icke lottning. Då har man ingenting annat att göra än att söka att inom andra kretsar åstadkomma uppställandet af denna stamtrupp derigenom att kommunerna åtaga sig att inom sitt värnpligtsområde åstadkomma en öfverenskommelse, hvarigenom dessa uppställa en stamtrupp. Det är en gifven sak, att, vill man icke införa lottning mellan alla värnpliktige och vill man icke heller bibehålla indelningsverket, utan vill utsträcka garantien för stamtruppens upprätthållande, då måste man

utvidga roten och taga en större sammansättning af män för att ålägga dem solidariskt ansvar för rekrytering; och då är det naturligaste i det fallet, att man vänder blicken på kommunen. Kommunens värnpliktige män blifva således de personer, till hvilka man har att ytterst vända sig för att kunna förskaffa sig det antal rekryter, hvilkas uppsättande det åligger kommunen. Då skyldigheten att göra krigstjänst är en personlig skyldighet, är det äfven klart, att den personliga skyldigheten att tjänstgöra i stamtrupp äfven bör så betraktas, och att således antalet beräknas efter huru många värnpliktige, som finnas inom hvarje särskild krets, och detta antal beror åter i sin ordning på folkmängden.

Sjelfva grunden för lagen om stamtruppens upprätthållande är således fullkomligt korrekt. Men här i världen kan man dock aldrig få någonting, som, när det praktiskt skall genomföras, kan i alla delar strängt följa en gifven princip. Äfven om man har en korrekt teori, får man likväl något så när modifiera grundsatserna vid tillämpningen, och jag anser äfven för min del i detta fall att det kan vara billigt, att i de särskilda kommunerna hänsyn tages jemväl till förmögenhetsförhållandena, således en blandning af folkmängds- och förmögenhetsförhållanden. Detta har också i detta förslag till lag blifvit iakttaget och på ett sätt, som icke kan gifva anledning till särskilda anmärkningar, så länge man ej ville godkänna den enda verkliga och rätta utvägen eller lottning; i synnerhet med de modifikationerna, som blifvit gjorda af Särskilda Utskottet, derigenom att den hälft, som landstingen skulle öfvertaga, skall öfvertagas af staten i sin helhet. Jag instämmer fullkomligt med den siste talaren, att landstingen i detta afseende äro ganska olämpliga att hafva till fördelningsgrund, utan det bör helst gå genom staten i sin helhet. Genom en sådan anordning deltager staten å ena sidan i stamtruppens upprätthållande och å andra sidan kommunen, och på det sättet blifver det ett ömsesidigt intresse, så att man har lättare att åstadkomma hvad man i detta hänseende önskar, än om man skulle lemna det helt och hållet utan något slags föreskrift. Jag anser således, att Särskilda Utskottets förslag är det, som i detta hänseende är det lämpligaste af nu föreliggande. Tager man steget längre såsom reservanterna gjort eller ännu ett steg längre, såsom den ärade talaren, hvart har man då glidit? Man har glidit från den personliga skyldigheten och gjort hela tjänstgöringsskyldigheten till en penningfråga i stället för att det är fråga om en personlig skyldighet. Den grundsats, som blifvit antagen, är att kommunen skall ansvara för rekryteringen. Kan rekryt ej fås för penningar, drifver sakens egen makt till lottning emellan de värnpliktige. Man måste därför hålla på kommunens ifrågavarande skyldighet och ej öfvergifva densamma. Detta så mycket mer, som man under hela debatten sagt om ifrågavarande härordning, att detta system är icke det holländska, icke det engelska, utan ett system, som är grundadt på värnpligt; det är ingen penningfråga utan en personlighetsfråga. På det sätt, som här föreslås, har man emellertid strukit bort allt det personliga, och låter frågan glida ned till en penningfråga. Då komma alla anmärkningar, som blifvit gjorda mot härordningsförslaget, att träda fram, och genom att göra det till en penningfråga vet man aldrig hvart kostnaden tager vägen,

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

i synnerhet om man vill erhålla ett någorlunda starkt försvar. På grund häraf kan jag icke instämma med den siste talaren i hans yrkande om återremiss och icke heller med reservanterna, utan håller mig till det af Utskottet framställda förslag.

Den ärade talaren nämnde, att det behöfves ingen garanti för att vi skola försvara vårt land. Ja, det medgifver jag vore tokigt, om vi skulle skaffa oss garanti för att svenska folket skulle vilja försvara sitt land. Någon sådan bestämmelse behöfves icke, ty den finnes redan derutinnan att svenska folket åtagit sig värnpligt och genom sina representanter är färdigt att nu ytterligare utsträcka denna värnpligt, må vara att somliga vilja utsträcka den längre och somliga kortare, men alla äro dock ense om att den bör utsträckas. Men då frågar man: hvartill skall en garantilag tjena, när man känner svenska folkets vilja att försvara sig? Svenska folket vill fortfarande bibehålla värnpligten, och således kan det ju icke behöfvas någon garantilag. Ja, då kan man lika väl fråga: hvartill skola lagar tjena? Hvad är lag? Jo, det är att fortfarande garantera ett rättstillstånd. Och det är ju ingenting annat man här vill göra än att fortfarande garantera ett rättstillstånd. Men hvartill behöfvas lagar, kan man med samma skäl fråga. Svenskarne äro ju ett laglydigt, sedligt och religiöst folk. Är icke detta garanti nog, och hvartill behöfves då någon lag, som eger giltighet längre än ett år? Man kan ju fatta särskilda bestämmelser vid hvarje riksdag och låta det gå allt efter som opinionen gör sig gällande. Nej, det är just till följd af den menkliga svagheten att hastigt ändra tycken och tankar man funnit det nödvändigt, att, om man vill hafva något bestående, man då reglerar detta för en längre tid; och detta är lag. Nu frågar jag: fordras icke, är det icke skäl att äfven ett så beskaffadt tillstånd som detta regleras genom lag? Jo, lika litet som man hyser misstroende till svenska folkets känsla för hvad som är rätt och sedligt, därför att man stiftat civil- och kriminallag, som gäller längre än ett år, lika litet behöfver det anses vara någon skam att antaga en garantilag för ordnande af det sätt, hvarpå en stamtrupp skall anskaffas, upprätthållas och öfvas. Talet om att en garantilag skulle vara ett slags förolämpning mot svenska folket beror således derpå, att man icke uppfattat hvad som ligger i betydelsen af ordet lag, ty skulle detta ord innebära något sådant, då vore ju hvarje lag en förolämpning. Men nu veta vi att representationen visserligen icke är ofelbar, utan kan begå misstag och till följd af tillfälliga opinioner låta förleda sig att kullkasta en institution, som den kanske följande riksdag vill göra om igen. Derfor är det af sådan vikt att mot sådana blott tillfälliga opinionsvindar hafva ett garanteradt rättstillstånd; och det är just detta som lagen afser. När man föreslog en ändring af och tillägg till 80:de paragrafen Regeringsformen, så opponerade jag mig deremot, ty jag ansåg att hvad man äsyftade att vinna redan låg i paragrafen sådan den förut lydde. Det hette nemligen förut: att de med landet och städerna upprättade kontrakt och indelningsverk skulle till sina hufvudgrunder vara orubbade *intill dess Konung och Riksdag finna nödigt någon ändring deri samfäldt att göra*, och tillägget har åter följande lydelse: »varder genom särskild lag, med indelningsverkets upphäfvande, an-

nan grund lagd för ordnandet af krigsmakten till lands och sjös, då må ej ändring i sådan lag göras utan af Konungen och Riksdagen samfäldt.» Således innehöll paragrafen redan förut stadgandet att, om man genom lag vill ändra indelningsverket, denna lag skulle af Konung och Riksdag gemensamt beslutas. Nu säger man, vi bry oss icke om att göra någon särskild lag. Ja, hvad betyder då hela tillägget? Ty lika väl som Riksdagen förut kunde besluta en ny härorganisation genom att göra en ändring i lagen, lika väl kan Riksdagen göra det efter detta tillägg. Men skulle det vara någon mening i hvad Riksdagen beslöt, då den antog detta tillägg till 80:de paragrafen, så måste det hafva varit, att den grund för upprätthållande, som kunde komma att bestämmas i stället för indelningsverket, denna grund borde lagfästas; annars blef hela tillägget ett fel och helt och hållet humbug. Till följd deraf anser jag att i 80:de paragrafen ligger en maning för svenska Riksdagen att antaga denna garantilag såsom en särskild lag och ej göra frågan till en blott penningfråga genom att antaga en så kallad lag, som ej innebär någon personlig skyldighet, blott en bestämmelse om ett förslagsanslag. Man har sagt, att den garanti, som innehålles i indelningsverket, är en garanti af representationens rättigheter gent emot Konungen och i synnerhet en garanti mot en af honom ensidigt vidtagen utsträckning af värnpligten. Hvarifrån man fått detta, vet jag icke, men hvad som är säkert är, att det stadgande, som innehålles i § 80 af nu gällande Regeringsform, redan fans i Regeringsformen af 1719 och 1720 och bibehölls i 1772 års Regeringsform, hvarifrån det sedermera äfven öfvergick i Regeringsformen 1809, samt afsåg att icke några partikulär-lagar skulle dädanefter stiftas af konung och ständer i orterna i afseende på indelningsverket, utan att det var Riksens Ständer, som tillsammans med Konungen egde att afgöra saken. Hvad garantien mot utskrifningar beträffar, så innehålles den i § 4 af 1719 och 1720 års Regeringsform, och återfinnes sedermera i § 40 eller § 45 af 1772 års Regeringsform och § 73 af den nu gällande Regeringsformen. Således finnes i bestämmelserna om indelningsverket ingen garanti mot utskrifning; ty derom finnes särskildt stadgadt, utan § 80 bestämmer endast det sätt, hvarpå grunderna för stamtruppens upprätthållande skola fastställas, och, om ändring skall ske, huru den skall åstadkommas, nemligen genom lag.

Af hvad jag nu yttrat följer, att jag anser af vigt att i lag bestämmas, att denna fråga icke kan göras till en uteslutande penningfråga, utan att lagen bör taga hänsyn till den personliga tjänsteskyldigheten, om ock med fäst afseende på förmögenhetsvilkoren; och i följd deraf får jag för min del yrka bifall till Utskottets garantilag.

Herr *Hedin* instämde med Herr *Rydin*.

Herr *Ola Andersson* i *Burlöf*: I likhet med Herr Professor *Rydin* får jag säga, att, för så vidt icke 80 § Regeringsformen, sådan den lyder med den af Riksdagen för några år sedan beslutade förändringen, skall vara alldeles meningslös, måste väl i fråga om stammen finnas en garantilag, ty meningen med denna förändring af 80 § var att bereda väg för den indelta stammens ersättande med en annan stam. Jag upprepar därför, att, såvida icke 80 § Regeringsformen skall vara meningslös, måste i fråga

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

om den stamtrupp, som skall anskaffas i stället för indelningsverket, finnas en lag.

Beträffande första delen af den nu föredragna §, behöfver jag tro-
ligen icke påpeka att Kammaren redan förut antagit ett stadgande,
som står i fullkomlig öfverensstämmelse, om ej i ordalagen alldeles lika,
med det af Herr Danielson nu föreslagna, och, hvilken garantilag som
än kommer att antagas, torde icke det kunna utgöra hinder för bifall
till första stycket af denna §. Jag har varit med om 1878 års garanti-
lag; jag hade ingen förkärlek derför; det var kanske den största upp-
offring jag någonsin gjort af min öfvertygelse i afseende å härordnings-
frågan, då jag biföll densamma. Jag har ock sagt detta i diskussionen då.
Detta förslag innebar nemligen att för *all framtid* skulle till Kongl.
Maj:ts förfogande ställas ett obegränsadt förslagsanslag för detta ända-
mål. Det är således helt naturligt, att, om detta förslag nu kan ersättas
med något annat som är tillfredsställande, jag för min del gerna skall
vilja taga ett sådant förslag i öfvervägande. Herr Liss Olof Larsson
åberopade den reservation, som jag och åtskillige andre afgifvit mot
landtförsvarskomiténs förslag till garantilag, men jag ber få påpeka, att
majoritetens inom landtförsvarskomitén förslag innehåller, att *allt* som
kunde affordras för erhållande af rekryter utöfver den bestämda normal-
lönen skulle betalas af rekryteringsområdena. Detta har dock hvarken
Kongl. Maj:t eller Utskottet föreslagit, utan förslaget har modifierats
derhän i Kongl. Maj:ts proposition, att landstingen skulle betala hälften,
och i Utskottets förslag att staten skall betala hälften af den kostnad,
som kan komma att öfverstiga normallönen. I den af Herr Liss Olof
Larsson åberopade reservationen heter det: »skulle flertalets garantilag
emellertid anses böra godkännas, oaktadt det nämnda, torde dock icke
blott folkmängden utan äfven bevillningen böra läggas till grund för
bestämmande af garantiområdena». Jag hade äfven, kanske förr än
Herr Liss Olof Larsson, gjort några beräkningar, som visade att *komi-
téns* förslag, oförändradt, icke var tillfredsställande. Jag gjorde äfven
i Utskottet försök med att indela rekryteringsområdena efter bevill-
ningen, eller efter förmögenheten sådan den representeras genom bevill-
ningen, i stället för efter folkmängden. Men jag fann det nästan omöjligt
i detta förslag, då det visades att det skulle komma att finnas åtskilliga
regementen, till hvilka rekryteringsområdena skulle tillsläppa folk, som
voro förlagda långt ifrån dessa områden, och detta kunde naturligtvis
icke gerna vara lämpligt. Jag måste derför afstå från mitt förslag och
som jag önskade frågans lösning, återstod mig intet annat än att med
Kongl. Maj:ts förslag till grund söka att så mycket som möjligt modi-
fiera de ojemnheter, som möjligen skulle uppkomma rekryterings-
områdena emellan.

Nu har man sagt, att denna garantilag skulle innebära ett hän-
eller missstro mot landet, och jag vill icke inlåta mig på besvarande af
detta uttryckssätt, emedan det redan blifvit bemött af en föregående
talare.

Emellertid hvilade de i afseende på denna fråga uppgjorda beräk-
ningarna på tre förutsättningar, som jag nu ber att få påpeka. Den
första förutsättningen var, att kommunerna skulle tillskjuta *allt* utöfver
den af staten bestämda normallönen, och att detta skulle komma att

erfordras för samtliga 5,500 rekryter årligen. Denna förutsättning hoppas jag emellertid aldrig skall inträffa, likasom det ju icke föreslås att kommunerna eller rekryteringsområdena skola tillskjuta *hela beloppet*, som erfordras utöfver den bestämda statslönen.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Den andra förutsättningen är, att man skulle komma att betala ända till ethundra kronor för hvar och en af dessa rekryter utöfver statslönen, ty om icke ett så högt belopp skall betalas, kan man ej heller komma till de siffror, som den gjorda beräkningen innefattar, och det är väl knappast någon, som vill påstå att denna förutsättning skall inträffa, åtminstone icke som regel.

Den tredje förutsättningen, hvilken jag ber att få särskildt betona, är, att den lön, som staten skulle bestå såsom normal lön, ovilkorligen skulle vara lika på olika orter, eller för alla orter, hvilket icke är afsedt. Jag ber att få erinra, att i förslaget till härens aflöning det heter i första §:

»1. För *stamsoldat* beräknas under hvardera af de två första åren af hans anställning i stammen 40 kronor i lega samt, då han är inkallad i tienstgöring, månadslön af 10 kronor, kvarter in natura, underhåll, beklädnad och utredningspersedlar m. m. jemte en kontant dagaflöning af 5 öre. Lega och månadslön utbetalas icke under löpande tjensteår till fulla beloppet åt soldaten, utan innehålles deraf en lämplig summa till den tid, då han afgår till korpralskolan.»

Således är det verkligen icke förhållandet, att denna lön, som af Utskottet är förhöjd, är för hvarje stamsoldat ovilkorligen bestämd, utan den kan vara olika under olika år och på olika orter, och ingenting hindrar Kongl. Maj:t att på olika ställen rätta lönen efter huru det ställer sig till följd af olika förmögenhetsförhållanden och arbetspris. Då så är förhållandet och det icke synes kunna blifva synnerligt betungande, bör enligt min uppfattning garantien, för att än ytterligare jemnas, så anordnas, att staten betalade $\frac{3}{4}$, och rekryteringsområdena $\frac{1}{4}$, eller, om man så hellre vill, staten $\frac{2}{3}$ och kommunerna $\frac{1}{3}$, ett förslag, som inom Utskottet framkastades af Herr Carl Ifvarsson och hvilket syntes hafva god utsigt att vinna framgång vid ett sammanjemkningsförsök. Vigten af kommunernas deltagande i rekryteringen ligger naturligtvis deri, att kommunerna genom utsigten att få direkt tillskjuta medel också blifva direkt intresserade i saken och snarare uppmuntra till inträde i armén än tvärt om. Om nu, såsom jag förmodar, i allmänhet tillräckliga medel komma att anslås för härens aflöning, är min öfvertygelse att, om också någon liten olägenhet skulle inträffa, denna i allt fall är så obetydlig, att, om vi taga i betraktande de nu så ojemnt fördelade skattebördorna samt veta hvilket högt pris både Kongl. Maj:t och Första Kammaren fästa vid denna sak, skulle det mycket förundra mig, om denna Kammare ville äfventyra frågans fall genom vare sig ett rent afslag eller upptagande af 1878 års förslag i denna del. Jag kan icke tänka mig, att denna Kammare skall genom sin motvilja emot denna lag, hvars olägenheter säkerligen skola blifva ganska obetydliga, riskera denna stora frågas fall. Detta skulle otvifvelaktigt vara det största misstag som kunde ske. Jag för min del vill sålunda godkänna garantilagen i sin helhet, med den förändring att staten består $\frac{3}{4}$ eller $\frac{2}{3}$ af hvad

Angående
förändrad or-
ganisation af
lanåtför-
svaret.
(Forts.)

som någon gång kan erfordras utöfver lönen. Hvad särskildt den nu föredragna § beträffar, anhåller jag att densamma nu måtte i det förra stycket, i den form Herr Danielson gifvit densamma, godkännas, hvar-
emot jag yrkar, att den andra delen af §, som sammanhänger med frågan om huruvida bestämmelserna om sjelfva härordningen skola blifva lag eller icke, måtte, vid det förhållande, att Kammaren redan till Utskottet återremitterat i sådant hänseende ingressen till förslaget till lag om härordningen, äfven till Utskottet återförvisas, på det att, på sätt jag i min reservation föreslagit, derest icke bestämmelserna om härordningen blifva lag, den 40:de § måtte ur dem inflyta i garantilagen. Jag tillåter mig sålunda i den nu föreslagna punkten yrka bifall till Herr Danielsons reservation samt rörande nästa stycke i denna § föreslå, att densamma återremitteras till Utskottet.

Herr Hörnfeldt: Jag kan väl förstå, att afsigten med denna garantilag är den att trycka ned prisen vid stamsoldats rekrytering, och jag anser det väl äfven möjligt att prisen verkligen skulle ställa sig något lägre derigenom, att de olika rekryteringsområdena finge direkt intresse i saken. Men jag anser åtskilliga väsentliga olägenheter vara förenade med denna anordning att indela landet i rekryteringsområden, hvilka jemte staten skola betala den erforderliga summan. En af dessa olägenheter ligger naturligtvis deri att, derest icke rekrytering till det bestämda priset kan ega rum, rekryteringsdistriktet söker att få rekryt för billigaste pris, hvarigenom förorsakas att hären kommer att rekryteras med mindre dugliga karlar, än om det pris, som nödigt är, betalas.

Vidare har man sagt, att det skulle kunna tänkas att man i vissa orter finge betala mer än i andra för att få en stamsoldat, och att i framtiden skulle summan i någon mån höjas. Då är det mycket lätt hjälpt genom att gå till Riksdagen med framställning derom, att man får beloppet för rekrytering af stamsoldater höjdt. Ett sådant billigt anspråk skulle väl icke möta något motstånd. Då skulle från de norra orterna med säkerhet framställas det påståendet, att de icke kunde för samma billiga pris som de södra orterna värfva stamsoldater. Följden deraf blefve split och strid inom Kammaren, huruvida man då skall höja beloppet eller icke. Detta är en olägenhet. En annan olägenhet är den att, för den händelse de olika rekryteringsdistrikten skola rekrytera stamsoldater, så kan jag icke förstå annat än det möjligen skulle kunna, i befålets humana bemötande mot honom, blifva annorlunda än om befålet sjelf skall rekrytera. Herr Ola Andersson sade, att man icke borde sätta frågan på dess spets; men att likväl regeringen och Första Kammaren fäste en stor vikt vid denna garantilag sådan den af Utskottet föreslagits. Det är väl möjligt att så kan vara händelsen. Deremot sade han att detta vore en småsak, så att man icke borde fästa så stort afseende vid denna lag. Är det en småsak, så torde det icke vara farligt, att landet i sin helhet rekryterar soldater och betalar dem, utan att de olika rekryteringsdistrikten behöfva göra det. Jag kan icke se hvarför regeringen och Första Kammaren lägga en sådan vikt på denna fråga, om den är så obetydlig som Herr Ola Andersson sagt.

Vidare kommer jag till den sista och svåraste anmärkningen mot förslaget. Jag tror nemligen att detta förslag, sådant det framstälts af Utskottet, till och med om reservanternas förslag skulle antagas, förr eller senare kommer att leda till att man blir tvungen att öfvergifva detta förslag och kommer in på systemet om lottning. Jag förmodar att ingen inom denna Kammare har en sådan åsigt. Jag har så mycket större skäl att antaga denna garantilag, som en af våra svenska generaler vid 1878 års riksdag gjorde ett förslag i enahanda riktning, nemligen 1870 års försvarsorganisation. Han yttrade då i Första Kammaren följande ord; de äro icke långa, hvarför jag skall bedja att få uppläsa dem. Han sade:

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

»Kan någon, som det allra minsta känner till, huru det går till att anskaffa rekryter, tro, att man för en lön af 150 kr. årligen skall i längden få några sådane? Jag tror det ej. Sättet att verkställa denna rekrytering finnes ej af Utskottet uppgifvet, och att det kommer att kosta mycket penningar, kan jag försäkra. Det är möjligt, att det finnes en eller annan provins i Sverige, der det är en möjlighet att kunna värfva provinsens barn till en stamtrupp, men säkert är, att det finnes flere, der *det rent af blifver en omöjlighet*, och om förslaget går igenom, skall det lysta mig att se, om efter några år det är möjligt att *få en enda man norr om Dalelven*. Följden häraf skulle blifva, att man finge anskaffa stamsoldater till ortens ungdom från andra provinser, der de kunde köpas. Detta skulle förrycka hela organisationen, och det enda korrektiv, som finnes, är supplementär lottning, ty, om i orten ej *frivilligt* stammanskap erhålles, utlottas det bland de värnpligtige.»

Då en svensk general kunnat fälla ett sådant omdöme om 1878 års förslag med ty åtföljande garantilag, så tror jag att man bör vara temligen försigtig. Det måste vara förlåtligt, om man om den af Utskottet föreslagna garantilagen hyser den förmodan, att i den ligger en fara att gå in på den väg, som leder till ett system, hvilket jag förmodar att Andra Kammaren icke vill godkänna.

Jag anhåller att få förena mig i Herr L. O. Larssons yrkande om återremiss.

Häruti förenade sig Herrar *Wikstèn, N. Boström* i Bodbyn, *Gunnar Ericsson, A. Göransson, Westman, Stormats Mathias Olsson, Sjölund, Näslund, P. O. Eriksson, Näsman, H. Andersson* i Bringåsen och *Hellgrén*.

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse: Det är väl temligen klart för oss alla, att situationen redan är tillräckligt invecklad. Jag tillåter mig därför tillråda Kammaren att icke öka denna olägenhet med ännu en ytterligare, hvilken skulle ofelbart inträda, derest Kammaren lemnade sitt öra åt det förslag, som Herr Liss Olof Larsson framställt. Jag anser mig icke behöfva ingå i några vidare detaljer för att ådagalägga olämpligheten af detsamma. Jag inskränker mig till den förklaring, att en garantilag i det syfte, som Herr Liss Olof Larsson framställt, icke kan accepteras af regeringen.

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Herr Dahn: Det var med afseende på Herr Liss Olof Larssons sifferuppgifter, jag begärde ordet. Jag tror att hans uppgifter tåla en komplettering.

Han antyde, att om icke rekryterna skulle kunna fås för det betydliga belopp, som staten för ändamålet anslagit eller öfver 200 kronor, enligt de 8 reservanternas förslag, (ty 10 kronor i månaden skulle ju för 8 månader göra 80 kronor och med tillägg af legan skulle ju det hela uppgå till detta belopp), utan hvarje rekryt skulle betinga derut öfver 100 kronor, så skulle detta på bevillningskronan i Dalarne göra 19 öre. Ja, det är sant, men han glömde att tillägga att häraf betalar staten tre fjerdedelar. Således skulle det i Dalarne endast blifva $4\frac{3}{4}$ öre på bevillningskronan. En person, som har 2,000 kronors årlig inkomst, skulle sålunda betala icke fullt en krona i garanti, och den, som har en egendom på 2 tunnor guld taxeringsvärde, med jordbruksbevillningen fördubblad, jemväl icke fullt en krona. För närvarande utgör Dalarnes befolkning 180,982 invånare, och på detta invånareantal skulle komma 218 rekryter. Nu utgör Dalregementet 1,200 man. Beräknar man kostnaden för hvarje man enligt komiténs tabeller till 150 kronor, så utgör den årliga utgift, som dalallmogen nu betalar för detta regemente, 180,000 kronor. De 218 rekryterna skulle deremot gå till 21,800 kronor årligen under nämnda förutsättning, och enligt Herr Larssons egen beräkning, men härtill skulle staten bidra med $\frac{3}{4}$ eller 16,350 kronor. Den återstående fjerdedelen, utgörande 5,450 kronor, skulle på Dalarnes läns landsbygd, fördelad efter 2:dra artikelns bevillning och på den fördubblade jordbruksbevillningen, utgöra ej fullt 2,000 kronor för år 1882. Då utgjorde nemligen bevillningen i Dalarnes landsbygd 113,473 kronor (jordbruksbevillningen då tänkt fördubblad eller lika med 41,473 kronor).

Vesterbottens län skulle komma att få cirka 6 öre på bevillningskronan, Norrbottens $6\frac{1}{2}$ öre, Elfsborgs 7 à 8 öre, Jemtlands 7 öre, Vesternorrlands och Malmöhus ungefär $3\frac{1}{2}$ öre, Bohuslän $5\frac{1}{2}$ öre: allt länens landsbygd och under förutsättning af att ett tillskott af fjerdedelen af 100 kronor för hvarje rekryt skulle komma att af rekryteringsområdena tillskjutas. Jag tror därför, att garantilagen icke är något att göra så stor affär af; men hvarför jag mera håller på denna garantilag än på den af 1878, är *derför* att jag är öfvertygad att om officerarne ensamme skulle lega rekryterna, skulle det ligga i deras intresse att låta legan springa upp så högt som möjligt, ty ju högre en soldat har i aflöning, desto högre skall en korpral hafva; vidare underofficerare och officerare undan för undan hela vägen igenom. Och då skulle kostnaderna omöjligen kunna hållas inom beräknade gränser, utan ständigt ökas och så småningom öppna porten för den så fruktade fullständiga värnpligten. Derför kommer jag att rösta bifall till Herr Danielsons reservation.

Herr Jöns Rundbäck: Herr Talman! Denna lag skulle blifva, efter hvad jag hört talas om, ett stöd och ett band för att stadfästa och betrygga rekrytanskaffningen. För min del tror jag att den också skall blifva en kedja, som kommer att ganska hårdt trycka på och besvära vårt svenska folk.

Denna lag är enligt min tanke orättvis och af alla de orättvisa lagarne i detta förslag den orättvisaste. Vål har reservanten, Herr Danielson, sagt att man minskar orättvisan genom att till en fjerdedel nedsätta det höga belopp, som kommunerna skulle komma att betala, men det finnes inga *fjerdedels* orättvisor. Man har talat om sanning med modifikation. Detta skulle väl vara en orättvisa med modifikation, men man kan icke modifiera rättvisan, ty den måste vara en, och är det så att åliggandet kan åläggas kommunerna såsom ett rättvist åliggande, ja, då kan ju beloppet vara detsamma, men just därför att det icke är rättvist, så kan det heller icke vara en fjerdedels rättvisa. Man vill göra kommunerna till värfvare. Det är märkvärdigt hvad man nu vill kasta allting på kommunerna.

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)*

Den för hvarje län bestämda rekryteringsnämnden finge föga inflytande i orterna, och den af landstinget deri insatta ledamoten komme i en ganska obehaglig ställning och att få mycket litet att säga. Om nu kommunerna icke fullgöra sin skyldighet att anskaffa rekryter, blir det, enligt förslaget, befälet som får åtaga sig detta bestyr; och jag är öfvertygad om att de flesta kommuner också skola begagna sig af denna utväg, härvid tänkande: man får väl i Guds namn betala hvad det kostar.

Det är en annan omständighet som jag ber att få fästa uppmärksamheten på och som åtminstone jag icke har klart för mig. Här står i § 1 i förslaget, att den i härordningen bestämda stamtruppen under fredstid skall hållas fulltalig. Men huru det skall gå till att hålla truppen fulltalig under krigstid, derom har jag icke sett ett enda ord i lagen. Vi veta att, när beväringinstitutionen inrättades i Sverige, rust- och rothållare fingo det löftet att under krigstid blifva befriade från rekrytering, då det behöfliga manskapet skulle tagas från beväringen. Men hur man nu skall bära sig åt, det kan jag icke förstå. Om det också kan bevisas, att härens styrka under vanliga förhållanden kan upprätthållas genom de af kommunerna väntade uppoffringarne, hur skall det väl gestalta sig vid krigstillfälle eller under afvakten på utbrott af krig? Hur svårt skall det då icke blifva för de af skatter och onera förut redan betungade kommunerna att anskaffa karl och erlægga den lega, som i sådana fall ovilkorligen måste komma att begäras! Ty att under en allmän bäfvan för ofred svårigheterna här vid lag skola blifva stora och legan dyr, lärer icke vara konstigt att sluta sig till. Då skall helt visst icke 100 kronors lön visa sig vara tillräcklig. Vore stamsoldaten tillförsäkrad eget hus och hem, skulle rekryteringen naturligtvis betydligt underlättas. Men utan detta skall rekryten, i synnerhet vid sådana tillfällen som jag nu antydt och då någon skyldighet att tråda i ledet icke förefinnes, begära bra betaldt för att låta anvärfva sig, och uppoffringarne för kommunerna blifva då oerhörda.

Man säger, att genom detta förslag rekryteringen under vanliga förhållanden skall blifva billigare än nu. Såsom ett bevis på motsatsen vill jag emellertid anföra ett exempel från min hemtrakt, Hisingen. Der äro 60 båtsmän indelta. Dessa båtsmän tjena nu i medeltal 20 år, ibland till och med 25 å 30 år; men jag tager 20 år till medeltal, såsom försvarskomitén gjort. För att hålla denna styrka fulltalig fordras det för närvarande tre rekryteringar om året. Hisingen har en folk-

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtätför-
svaret.
(Forts.)

mängd af 12,000 invånare, och enär, efter det föreliggande förslaget, en rekryt på hvar 800:de invånare skall anskaffas, komme således Hisingen att få uppsätta 15 rekryter i stället för 3. Huru dessa skola anskaffas, fattar jag icke. Ty redan som det nu är möter det svårigheter att vid inträffande vakans anskaffa rekryt. Som exempel åter härpå ber jag få anföra följande. I närheten af min hemort, strax utanför Hisingen, ligger en socken bestående af flere öar och skär, tätt bebodda af fattiga fiskarefamiljer, utgörande tillsammans 2,500 personer. Bland hela befolkningen finnas endast fyra personer, som kunna sägas vara någorlunda burgna, alla dessa löntagare, nemligen en komminister, två folkskolelärare och en lotsälderman. Den öfriga befolkningen är icke bevillningstaxerad till något, och följaktligen blir det de nämnda löntagarne, som få släppa till hvad rekryteringen kostar. Men vare sig nu att kommunen skall bidra med hälften eller endast fjerdedelen af ifrågavarande kostnad, så skola dessa löntagares sammanlagda inkomst icke räcka till för att betäcka utgifterna för de tre rekryterna. Jag omnämnde i fjor här i Kammaren och upprepar detsamma nu, att det utanför Göteborg, inom den valkrets jag tillhör, finnes en kommun, som har en folkmängd af omkring 8,300 personer, af hvilka dock endast 3,600 äro både mantals- och kyrkskrifna i församlingen, hvaremot af återstoden, 4,709, större delen eller 4,414 äro både boende och mantalskrifna inom kommunen, ehuru kyrkskrifna i Göteborgs stad, och resten, 605 personer, ehuru äfven inom kommunen faktiskt boende, både mantals- och kyrkskrifna i Göteborg. En stor stad eller fabriksstad tränger alltid den fattiga befolkningen till stadens utkanter. Då Göteborgs stadsjord icke räcker till, blir följden den, att ifrågavarande befolkning egentligen tillhör Göteborg och att denna stad består polisvakt och sjukvård. Men rekryteringen skulle detta folk sjeift få åtaga sig, ehuru det icke egentligen hör till kommunen. Herr Liss Olof Larsson har omtalat flere dylika orättvisor, och om man vill läsa konungens befallningshafvandes i Jemtlands län utlåtande, skall man få se huru illa rekryteringen komme att slå sig ut i de olika kommunerna inom detta län. Jag tror, att Riksdagen icke bör inblanda kommunerna i denna sak, utan bestämma blott ett visst belopp, som kommunerna skola betala. Om herrarne äro af den meningen att rekryteringskostnaden skulle uppgå till 100 kronor — för min del tror jag att den kommer att blifva många gånger högre — så skulle en kommun betala för hvarje rekryt exempelvis 25 kronor. Då skulle en kommun kunna beräkna sina kostnader, och då skulle Riksdagen icke lemna beräkningarne sväfvande i luften.

Jag skall icke längre upptaga tiden med denna fråga, emedan Herr Liss Olof Larsson redan utredt den ganska bra. Jag ber att få instämma uti hans yrkande om återremiss, på det att en sådan garantilag, som han föreslagit, må kunna erhållas. Jag tror, att staten är skyldig att betala rekryteringskostnaden och sedan fördela den efter allmänna skattegrunder, så att orättvisorna må blifva utjmnade, och de enskilda kommunerna icke måtte komma att lida.

Herr Talman, jag anhåller om bifall till Herr Liss Olof Larssons förslag.

Herr Farup: Då jag för några dagar sedan röstade för bifall till 40 § i förslaget till ny härordning, så gjorde jag det därför att jag ansåg att ett antagande af denna paragraf vore enda vägen, hvarpå de gamla orättvisor, som tryckte vårt land, kunde afhjelpas. Men då man äfven framkommit med ett förslag, som i en nära framtid skall åstadkomma på ett annat håll lika stora orättvisor som dessa, så kan jag icke vara med derom. I afseende å förevarande garantilag har man utgått ifrån olika uppfattning, ty, såsom en talare på upsalabanken så öppet framhållit, innefattar den å ena sidan en penninggaranti och å den andra en personlig garanti. Jag tackar den ärade talaren för den klarhet, hvarmed han framhållit denna fråga. Ty genom hans anförande får hvar och en klart för sig hvad denna garantilag i sig innebär: nemligen öppna vägen till allmän värnpligt. I städerna och folkrika trakter kommer denna lag att verka på ett helt annat sätt än i de fattiga delarne af landsbygden. I städerna likasom i de tätt befolkade och förmögna trakterna af landsbygden skall man lätt kunna anskaffa rekryter utan synnerligt stor uppoffring. Men så kommer förhållandet icke att blifva i afseende å de fattiga och glest befolkade delarne af landet. Der skola möta stora svårigheter, i synnerhet vid ett befaradt krigsutbrott, att anskaffa rekryter, och jag antager, att det icke skall höra till sällsyntheten att det till och med blir alldeles omöjligt för befolkningen att erhålla rekryter. Under sådana förhållanden förefinnes, på sätt den ärade talaren på upsalabanken äfven anmärkte, ingen annan utväg än att ställa sig själf i ledet, och då har man lottningen införd. Jag tror också att, när man håller så strängt på den ifrågavarande lagen, som här visat sig vara fallet, man dermed i den afsett egentligen något helt annat än hvad den synes innebära. Härpå vill jag för min del ingalunda ingå. Man har visserligen framhållit de stora fördelarne af att kommunerna skulle indragas i bestyret med anskaffande af rekryter. De skulle bestå deri, att kommunerna skulle blifva mer intresserade för denna sak, än annars skulle blifva händelsen. Men det förefaller mig som om staten och militärbefälet borde i detta fall vara mer intresserade än socknar eller kommuner. Vidare har man vid flere sammanträden, som hållits för sammanjemkning af de skiljaktiga åsigtorna i denna fråga, framhållit, att den skulle vara särdeles obetydlig. Men om den verkligen i sig innefattar en obetydlighet, så begriper jag icke hvarför man skall hålla så strängt på en obetydlighet. För min del tror jag, att frågan långt ifrån är en obetydlighet, tvärt om den är en verklig lifsfråga för vissa trakter af landet. Jag har under den tid, detta riksmöte varat, i denna sak rådgjort mig med flere personer från mitt kommittentskap, och de fleste hafva svarat, att det icke bekymrade dem, om förslaget till ny härordning blefve antaget.

Der tänka alla på att resa till Amerika och realisera därför sin egendom så fort de hinna. Detta är följden deraf, att Norrland och i synnerhet de inre delarne deraf på senare tiden icke blifvit tillgodosedda med några kommunikationer. Man har icke beredt folket der den trefnad, som följer med lättare kommunikationsanstalter och hvilken i så rikligt mått kommit andra trakter till del, och detta gör att man derstädes känner sig tryckt och missnöjd. Det är en sanning och icke

*Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.*
(Forts.)

Angående
förändrad or-
ganisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

något tomt prat, att hos oss tänker man mera på att få realiserad sin egendom och söka sig ett annat hemland än på något annat. Detta är en naturlig följd af den olikhet, som råder i olika delar af landet, och nog måste detta smärta en hvar, som hyser varmare känslor för sitt fosterland. Att sjelfva den s. k. garantilagen icke hvilar på någon fastare grund kan man finna af de många olika förslag, som nu föreligga. Först har Kongl. Maj:t afgifvit nådig proposition om att de kostnader för stamsoldaters anskaffande, som gå utöfver hvad staten anslagit dertill, skola delas till halfva beloppet mellan landstingsområdet och rekryteringsområdet. Utskottet har icke funnit detta bra, utan föreslår att det rekryteringsskyldiga området skall gälda hälften och staten den andra hälften. Slutligen tycka reservanterna, som i denna Kammare hafva mycket att säga, att också detta är orimligt, och vilja att staten skall betala $\frac{3}{4}$ af öferskjutande beloppet och kommunerna endast $\frac{1}{4}$. Man ser sålunda att det fattas fasta grunder. Det felas principer i sjelfva förslaget och, der principer fattas, der måste sjelfva lagen hvila på oriktig grund. Det är på dessa skäl jag yrkar bifall till Herr Liss Olof Larssons proposition om återremiss i det syfte han framhållit.

Herr Hedlund: Jag hade begärt ordet för att säga något till genmäle på Herr Abr. Rundbäcks anförande. Men efter den förklaring, som kommit från statsrådsbänken, inskränker jag mig till att förena mig med Herr Danielson. Jag har lifligt önskat, att frågan måtte kunna lösas på den grund, som af flertalet af Andra Kammarens komiteledamöter är lagd. Jag anser fara värdt, att alltsammans kan i annat fall förstöras, och jag ville därför gerna förena mig med reservanterna i denna garantilag, då jag för min del anser de yrkanden, som angående denna lag göras från andra håll, vara lika öfverdrifna från den ena sidan som från den andra. Mot min kollega här midtför vill jag anmärka, att då han var orolig öfver svårigheten att kunna anskaffa 15 rekryter för Hisingen under ifrågasatta vilkor och omständigheter, så skall jag åtaga mig att garantera de 15 rekryternas anskaffning.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag har hittills under denna öfverläggning hållit mig tyst och skulle sannolikt gjort det äfven nu, emedan jag anser, att förslaget är väl motiveradt; men då frågan nu kommit i den ställning, att flere ledamöter tyckas vilja biträda hvad Herr Liss Olof Larsson i sin reservation föreslagit, oaktadt Hans Excellens Herr Statsministern offentligt förklarat, att ett sådant förslag, som det af Liss Olof Larsson gjorda, icke kan af regeringen accepteras — hvaraf ju följer, att, om vi nu skulle i denna Kammare antaga ett sådant förslag, det skulle vara detsamma, som Kammaren icke ville göra något i och för frågans lösning — så har jag icke kunnat underlåta att taga till ordet.

Icke allenast i denna Kammare, utan äfven i Medkammaren, har klander försports med anledning af de beslut, som förut i denna Kammare blifvit fattade. Man har sagt, att denna Kammare redan så godt som afslagit den Kongl. propositionen, och att denna således är ohjelp-

ligt fallen. Jag kan för min del icke fatta detta. Ty alla beslut, som fattats, hafva varit dikterade af ren och sann fosterlandskärlek och utvisa att majoriteten verkligen vill framgång åt frågan, utan att därför vilja betunga landet i allt för hög grad med de militära bördorna. Jag tror att detta har skäl för sig och bör respekteras och jag tror icke att man rättvisligen skall kunna säga, att icke denna Kammare vill lösa frågorna och gå regeringen till mötes; men skulle Kammaren nu fatta beslut i den riktning, som Herr Liss Olof Larssons förslag innebär, då kunna vi icke med skäl säga oss fritagna från det klander, hvarom jag nyss nämnde. Det är af denna anledning jag begärt ordet.

Hvad nu först beträffar yrkandet om afslag, kan jag desto mindre finna anledning för oss att biträda detsamma, som flere af Kammarens ledamöter, lika med mig, önskat att de grunder till härdordning, som framlagts, icke, åtminstone till större delen, skulle blifva lag. Jag har föreställt mig, att just denna lag skulle vara den som skulle innefatta hvad som komme att träda i stället för indelningsverket, och det öfriga vara utanför, såsom grunder, afseende härdordningen i öfrigt. Sålunda måste jag för min del motsätta mig det afslag som yrkats. Beträffande Utskottets förslag i öfrigt, kan jag icke biträda detta oförändradt. Jag anser det vara allt för långt gånget, att kommunerna skulle släppa till hälften. Herr Liss Olof Larssons förslag är oantagligt till följd af hvad man redan hört, och då återstår ej annat än att antaga Herr Danielsons reservation, hvilken jag också jemte flere utskottsledamöter biträdt. Jag tror icke att det finnes anledning att säga, att icke det förslaget har skäl för sig. Jag vill icke bestrida att sådana förhållanden kunna inträffa, att kommunerna, derest detta förslag blefve antaget, kunde komma att i någon mån behöfva anlitas för anskaffande af stamsoldater. Men detta komme, efter hvad jag också hört flere talare förut påpeka, nästan uteslutande att bero derpå, huru befälet sköter sig. Jag tror, att om befälet är humant emot stamsoldaten, denna s. k. garantilag icke skall komma att anlitas. Ty med den högre beräknade aföningen, skall det gå derhän, att man snarare skall få att afgöra, hvilka som komma att få inträda som stamsoldater, än hvilka som skola göra det. Men skulle icke befälet komma att skicka sig humant, då kan jag nog inse, att någon svårighet kan uppstå i rekryteringen och att kommunerna således komme att anlitas. Men antaget att kommunerna i detta fall komma att anlitas, så skulle, enligt reservanternas förslag, endast en fjerdedel tillskjutas af kommunerna öfver hvad som af statsmedel anslås till aflöning åt stamsoldat, och beloppet kan således icke blifva så betydligt. Jag kan visserligen medgifva, att det kan finnas någon skiljaktighet orterna emellan med afseende å arbetsprisen, men icke kunna väl dessa skiljaktigheter vara så stora, att man därför skall äfventyra hela förslaget fall. Om nu så är förhållandet, fins väl då något skäl för oss att frångå det förslag, vi reservanter framlagt. Jag tror icke att det finnes någon anledning dertill, så mycket mindre som genom bifall till Utskottets förslag den del af aflöningen, som belöper på kommunerna, ställer sig vida högre i den ort, der det visar sig att arbetsprisen äro uppdrifna, än om reservanternas förslag antages, att kommunerna skola bidra med allenast en fjerdedel. Det är dess-

Angående förändrad organisation af landtförsvaret. (Forts.) utom nu endast fråga om beräkningsgrunden för kostnaderna, och lönen kan således bestämmas olika på olika orter.

Tager man detta allt i betraktande, så tror jag, att denna Kammare hvarken skulle handla välbetänkt, om den antog Liss Olof Larssons förslag, eller i fall Kammararen skulle rösta för vare sig bifall eller afslag.

Jag har för min del velat biträda Herr Danielsons reservation i denna punkt, och jag tror att Kammararen handlade både hederligt och förståndigt, om den antog denna reservation.

Herrar *J. Andersson* i Häckenäs, *Magnus Andersson*, *Gustaf Jonsson*, *Magni*, *J. P. Nilsson* i Kägglå, *Borg*, *Sjö* och *J. E. Ericsson* i Ahlberga instämde i Herr vice Talmannens yttrande.

I anseende till den långt framskridna tiden uppskötts den vidare öfverläggningen i förevarande ämne till morgondagens sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 10, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6, angående stämpelafgiften.

Detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.